



Milieueffectbeoordeling

Besluit van de Vlaamse Regering over extern salderen

Kennisgeving

Departement Omgeving



22 maart 2024

DOCUMENTGESCHIEDENIS (BOVENSTE RIJ IS HUIDIGE VERSIE)

Versie	Datum	Opmerkingen
02	22/03/2024	Versie voor openbare raadpleging
01	15/03/2024	

DOCUMENTVERANTWOORDELIJKHEID

Titel	Milieueffectbeoordeling Besluit van de Vlaamse Regering over extern salderen	
Projectnummer	W.001698	
Oprachtgever	Vlaamse Overheid; Departement Omgeving, afdeling SIDO	
Contactpersoon opdrachtgever	Maarten Hens	
Auteur(s)	Rebecca Devlaeminck, Stefan Helsen, Eveline Hoppers, Patrick Maes, Marie-Alix Vandenabeele, Johan Versieren	
Projectleider	Naam	Handtekening
	Stefan Helsen	
Documentscreener(s)	Naam	Handtekening
	Rebecca Devlaeminck	

Kennisgeving

INHOUD

1. Inleiding.....	5
1.1. Waarom deze kennisgeving?	5
1.2. Aanleiding tot het betreffende Besluit van de Vlaamse Regering	5
1.2.1. Vastgestelde PAS en bijhorend plan-MER.....	5
1.2.2. Besluit van de Vlaamse Regering dat de voorwaarden voor extern salderen vaststelt.....	6
1.3. Toetsing aan de m.e.r.-plicht	7
1.4. Procedure plan-MER en relatie met het BVR ‘extern salderen’	9
1.4.1. Plan-MER procedure.....	9
1.4.2. Doorwerking van het plan-MER in de verdere besluitvorming	11
2. Beschrijving van het plan	13
2.1. Algemene doelstelling van het plan	13
2.2. Extern salderen als bijkomende techniek i.f.v. realiseren PAS-referentie 2030 14	
2.3. Extern salderen als milderende maatregel i.f.v. de individuele passende beoordeling	16
3. Juridisch en beleidsmatig kader	18
4. Beschrijving van de werkwijze voor de milieubeoordeling.....	23
4.1. Afbakenen van het studiebereik (scoping)	23
4.2. Beschrijving van de referentiesituatie	27
4.3. Alternatieven	28
4.3.1. Het nulalternatief.....	28
4.3.2. Uitvoeringsalternatieven	28

4.4.	Methodiek van de beschrijving en beoordeling van de milieueffecten	29
4.4.1.	Algemeen: combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve beoordelingen	29
4.4.2.	Effecten op luchtzijdige emissies - algemeen	30
4.4.3.	Effecten op de receptor mens	30
4.4.4.	Effecten op de receptor biodiversiteit.....	33
4.5.	Milderende maatregelen en monitoring	35
4.6.	Niet-technische samenvatting.....	35
5.	(Gewest)grensoverschrijdende effecten	36
6.	Samenstelling van het team van deskundigen.....	37
7.	Lijst met afkortingen en verklarende woordenlijst	38
8.	Bijlage	42

1. Inleiding

1.1. Waarom deze kennisgeving?

Dit document vormt de formele kennisgeving voor het milieueffectrapport (MER) dat zal opgesteld worden voor het op te maken Besluit van de Vlaamse Regering dat de voorwaarden voor extern salderen vaststelt, in uitvoering van Artikels 30 en 38 van het Stikstofdecreet¹. Dit voorgenomen Besluit Vlaamse Regering (BVR) benoemen we in dit document verder als het 'BVR extern salderen'.

De kennisgeving omschrijft de opzet van het op te maken BVR en geeft aan wat in het plan-MER² zal onderzocht worden en hoe dat zal gebeuren. Het opmaken en voorstellen van de kennisgeving is de eerste formele stap in de m.e.r.–procedure³. De kennisgeving vormt de blauwdruk van het MER, dat in een volgende stap op basis van dit document en van de richtlijnen van de bevoegde administratie zal opgesteld worden.

Op basis van de kennisgeving krijgen het publiek en alle betrokken administraties de mogelijkheid om opmerkingen te geven over de gewenste inhoud van het MER, over de effecten die ermee samenhangen en over de manier waarop de effecten bestudeerd worden. Deze kennisgeving informeert het brede publiek over het voornemen een plan-MER (inbegrepen passende beoordeling) op te stellen voor het voorgenomen BVR extern salderen en vormt ook een uitnodiging om mee te denken over de inhoud van het MER.

Meer informatie over de manier waarop u reacties op deze kennisgeving kan formuleren en indienen vindt u in §1.4.1.

1.2. Aanleiding tot het betreffende Besluit van de Vlaamse Regering

1.2.1. Vastgestelde PAS en bijhorend plan-MER

De Vlaamse Regering keurde op 10 maart 2023 het besluit goed dat de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) definitief vaststelt⁴. Op 4 april 2023 werden dit vaststellingsbesluit en de PAS bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Op 20 februari 2024 werden het vaststellingsbesluit en de PAS in extensu gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De PAS is een beleidsprogramma⁵ dat bijdraagt tot de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor Europees beschermde natuur door de depositie van stikstof op Speciale Beschermingszones structureel en planmatig terug te dringen. De PAS is opgevat als een omvattend realisatiegericht programma, met als belangrijkste onderdelen:

- brongerichte maatregelen om de emissie en depositie van stikstof te verminderen;
- een stikstofsaneringsplan met herstelmaatregelen voor de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu in de Vlaamse Habitatrictlijngebieden;

¹ Decreet van 26 januari 2024 over de Programmatische Aanpak Stikstof (BS 22 februari 2024), hierna 'Stikstofdecreet' genoemd.

² Een milieueffectrapport (MER) dat betrekking heeft op een plan of programma

³ Het geheel van wettelijk vastgelegde stappen voor het opstellen, beoordelen en gebruiken van een milieueffectrapport of MER

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 10 maart 2023 tot vaststelling van een Programmatische Aanpak Stikstof. De

vastgestelde Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) is te raadplegen op https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1680159367/PAS_Programmadocument_fjbmw6.pdf

⁵ De PAS is een programmatische aanpak overeenkomstig Artikel 50ter §4 van het Natuurdecreet ('een programmatische aanpak ter vermindering van een of meer milieudrukken, ter uitvoering van het Vlaamse Natura 2000-programma, en vast te stellen door de Vlaamse Regering')

- kaders voor de beoordeling van de impact van vergunningsplichtige activiteiten die stikstofoxiden of ammoniak uitstoten.

Daarnaast omvat de PAS ook een pakket aan flankerende maatregelen en een systeem van monitoring en borging.

De milieueffecten van de vastgestelde PAS werden onderzocht in een plan-MER (met kenmerk PLMER-0257) en bijhorende passende beoordeling⁶. De opmaak van de PAS en van het daarbij horend milieueffectenonderzoek verliepen parallel. Op die manier werd het ontwerp van maatregelen en principes in de (ontwerp) PAS voortdurend ondersteund door tussentijdse resultaten uit de milieueffectrapportage. De ontwerp PAS werd samen met het ontwerp plan-MER onderworpen aan een openbaar onderzoek en ter advisering voorgelegd via een grensoverschrijdende adviesprocedure. Op basis van de inspraak uit het openbaar onderzoek en van de ontvangen adviezen werd de ontwerp PAS bijgesteld. Ook het ontwerp plan-MER werd aangepast op basis van ontvangen inspraak en aangevuld naar aanleiding van bijstellingen aan de ontwerp PAS. De wijze waarop de ontvangen inspraak, de adviezen en het resultaat van de grensoverschrijdende raadpleging over de ontwerp PAS en het ontwerp plan-MER verwerkt werden en de aanpassingen die hieruit voortgekomen zijn, worden uitvoerig beschreven in resp. de zgn. 'Antwoordnota PAS'⁷ en de 'Replieknota MER'⁸.

Op 26 januari 2024 werd het decreet over de Programmatische Aanpak Stikstof (het 'Stikstofdecreet') bekrachtigd. Op 23 februari 2024, de dag na de publicatie ervan, is dit decreet in werking getreden. De genomen stappen om hiertoe te komen worden hieronder samengevat:

- 23 februari 2022 Conceptnota Vlaamse Regering Programmatische Aanpak Stikstof;
- 19 april 2022 Ontwerp Programmatische Aanpak Stikstof;
- 19 april - 17 juni 2022 Openbaar onderzoek;
- 10 maart 2023 Programmatische Aanpak Stikstof;
- 27 juli 2023 Voorstel van decreet over de programmatische aanpak stikstof;
- 24 januari 2024 Vlaams Parlement keurt decreet goed;
- 22 februari 2024 Publicatie Stikstofdecreet in Belgisch Staatsblad;
- 23 februari 2024 Inwerkingstreding Stikstofdecreet.

1.2.2. Besluit van de Vlaamse Regering dat de voorwaarden voor extern salderen vaststelt

Het Stikstofdecreet verwijst naar de mogelijkheid tot extern salderen. Het Stikstofdecreet bepaalt onder Art. 2, 12° wat extern salderen inhoudt:

“Extern salderen: voor de berekening van de totale stikstofemissie en -depositie, bij de ammoniakemissies van een veehouderij of mestverwerkingsinstallatie respectievelijk de NO_x-emissies van een stationaire bron of mobiliteitsgerelateerd project, de vergunde ammoniakemissies van een andere veehouderij of mestverwerkingsinstallatie respectievelijk de vergunde NO_x-emissies van een andere stationaire bron, die op een andere locatie volledig of gedeeltelijk definitief worden stopgezet, in mindering brengen”

⁶ Documenten m.b.t. plan-MER en passende beoordeling PAS te raadplegen op www.vlaanderen.be/stikstof

⁷ Antwoordnota PAS: https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1678893608/VR_2023_1503_MED.0103-3_Antwoordnota_PAS_oypivt.pdf

⁸ Bijlage O in plan-MER PAS, pag. 384 e.v.: https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1678866918/Stikstof_-_MER_PAS_Milieueffectrapport_maart2023_ugcbud.pdf

Art. 30, vijfde lid (Afdeling 'Beoordelingskader voor stationaire bronnen van stikstofoxiden') bepaalt:

“De Vlaamse Regering onderzoekt door middel van een planmilieueffectrapportage en passende beoordeling onder welke voorwaarden extern salderen, zonder de emissiereductiedoelstellingen, vermeld in artikel 4, § 2, § 3 en § 4, in het gedrang te brengen, gunstig passend beoordeeld kan worden. Vervolgens stelt de Vlaamse Regering, rekening houdend met het resultaat van deze planmilieueffectrapportage en passende beoordeling, de voorwaarden vast waaronder extern salderen met NO_x-emissies vanaf 1 januari 2025 in aanmerking genomen kan worden.”

Art. 38, vijfde lid (Afdeling 'Beoordelingskader voor ammoniak van veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties') bepaalt:

“De Vlaamse Regering onderzoekt door middel van een planmilieueffectrapportage en passende beoordeling onder welke voorwaarden extern salderen, zonder de emissiereductiedoelstellingen, vermeld in artikel 4, § 2, § 3 en § 4, in het gedrang te brengen, gunstig passend beoordeeld kan worden. Vervolgens stelt de Vlaamse Regering, rekening houdend met het resultaat van deze planmilieueffectrapportage en passende beoordeling, de voorwaarden vast waaronder extern salderen met ammoniakemissies van een andere veehouderij of mestverwerkingsinstallatie vanaf 1 januari 2025 in aanmerking genomen kan worden.”

De voorliggende kennisgeving voor het plan-MER geeft invulling aan het onderzoek waar naar verwezen wordt in Art. 30 en 38. De inhoud van het BVR 'extern salderen' is nog niet bepaald. In voorliggend plan-MER zal onderzocht worden onder welke voorwaarden extern salderen mogelijk is in het kader van het Stikstofdecreet. Het BVR 'extern salderen' zal deze voorwaarden vaststellen en zo regelgevend verankeren. Op deze manier worden de te verwachten gevolgen voor mens en milieu van het vast te stellen BVR onderzocht in dit plan-MER en de bijhorende passende beoordeling. Dit BVR geeft daarmee uitvoering aan de vermelde bepalingen van het Stikstofdecreet.

Het Stikstofdecreet is opgemaakt op basis van de op 10 maart 2023 vastgestelde PAS die onderworpen werd aan een plan-MER en passende beoordeling. Dit effectenonderzoek ent zich op dit plan-MER en de bepalingen van het Stikstofdecreet. Dit moet toelaten om, bij een gunstige effectbeoordeling, de voorwaarden die resulteren uit het MER naderhand en zonder afbreuk te doen aan het voor de PAS gevoerde milieu-effectenonderzoek, in regelgeving te verankeren.

1.3. Toetsing aan de m.e.r.-plicht

Bovenvermelde artikelen 30 en 38 van het Stikstofdecreet bepalen dat de Vlaamse Regering door middel van een planmilieueffectrapportage en passende beoordeling moet onderzoeken onder welke voorwaarden extern salderen gunstig passend beoordeeld kan worden, zonder daarbij de emissiereductiedoelstellingen, vermeld in artikel 4, §2, §3 en §4, in het gedrang te brengen. De opmaak van een plan-MER en passende beoordeling is dus alvast vereist op grond van het Stikstofdecreet. Bijkomend wordt hier de plan-m.e.r.-plicht van het “BVR extern salderen” ook getoetst aan de generieke plan-m.e.r.-plicht-bepalingen. De beoordeling van plannen en programma's op hun gevolgen voor het milieu wordt geregeld door het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het besluit van de Vlaamse regering van 12 oktober 2007. De bepaling of een plan of programma, in dit geval het voorgenomen BVR extern salderen, onder de plan-m.e.r.-plicht valt, gebeurt in drie stappen:

STAP 1 - Valt het plan onder de definitie van een plan of programma zoals gedefinieerd in het Decreet houdende Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid (DABM). Hiervoor moeten drie voorwaarden gelijktijdig vervuld zijn:

- Decretale of bestuursrechtelijke bepalingen moeten voorschrijven dat een plan of programma wordt opgesteld en/of vastgesteld;
- Het moet gaan om een plan of programma dat door een instantie op regionaal, provinciaal of lokaal niveau is opgesteld;
- Het plan of programma moet via een instantie op regionaal, provinciaal of lokaal niveau worden vastgesteld.

Het Stikstofdecreet schrijft voor dat dit BVR moet worden vastgesteld. Het BVR wordt opgesteld en vastgesteld door de Vlaamse Regering, dit is een instantie op regionaal niveau. Het "BVR extern salderen" valt met andere woorden onder de definitie van een plan of programma zoals gedefinieerd door het DABM.

STAP 2 - Valt het plan onder het toepassingsgebied van het DABM? Dit is het geval indien:

- Het plan het kader vormt voor de toekenning van een vergunning aan een project; of
- Het plan mogelijk betekenisvolle effecten heeft op speciale beschermingszones waardoor een passende beoordeling vereist is.

Het Stikstofdecreet werkt rechtstreeks door naar het vergunningenniveau, in het bijzonder via de beoordelingskaders voor NH₃ en NO_x voor de verschillende bronnen. Hierdoor vormt het een rechtstreeks kader voor het verlenen van vergunningen. Het voorgenomen BVR 'extern salderen' voorziet in voorwaarden waaraan bij het extern salderen in het kader van het Stikstofdecreet moet voldaan worden. Deze voorwaarden zullen bij de vergunningverlening getoetst moeten worden. Het BVR 'extern salderen' vormt zo mee het kader voor de toekenning van vergunningen aan projecten.

Het voorgenomen BVR 'extern salderen' kan ook betekenisvolle effecten hebben op speciale beschermingszones, door wijzigende vermestende emissies en vermestende deposities, waardoor een passende beoordeling vereist is. Het primair doel van het Stikstofdecreet blijft wel een bijdrage te leveren aan het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor de SBZ-H, de voorwaarden moeten dan ook gunstig passend beoordeeld worden.

Bovenstaande elementen maken duidelijk dat het voorgenomen BVR 'extern salderen' onder het toepassingsgebied van het DABM valt.

STAP 3 - Valt het plan onder de plan-m.e.r.-plicht? Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- Plannen die 'van rechtswege' plan-m.e.r.-plichtig zijn (geen 'screening' mogelijk):
 - Plannen die het kader vormen voor projecten uit bijlage I, II of III van het BVR van 10 december 2004 (project-m.e.r.-plicht) én niet het gebruik regelen van een klein gebied op lokaal niveau noch een kleine wijziging inhouden én betrekking hebben op landbouw, bosbouw, visserij, energie, industrie, vervoer, afvalstoffenbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme en ruimtelijke ordening;
 - Plannen waarvoor een passende beoordeling vereist is én niet het gebruik regelen van een klein gebied op lokaal niveau noch een kleine wijziging inhouden;
- Plannen die niet onder de vorige categorie vallen en waarvoor geval per geval moet geoordeeld worden of ze aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben (zogenaamde plan-m.e.r.-screening)

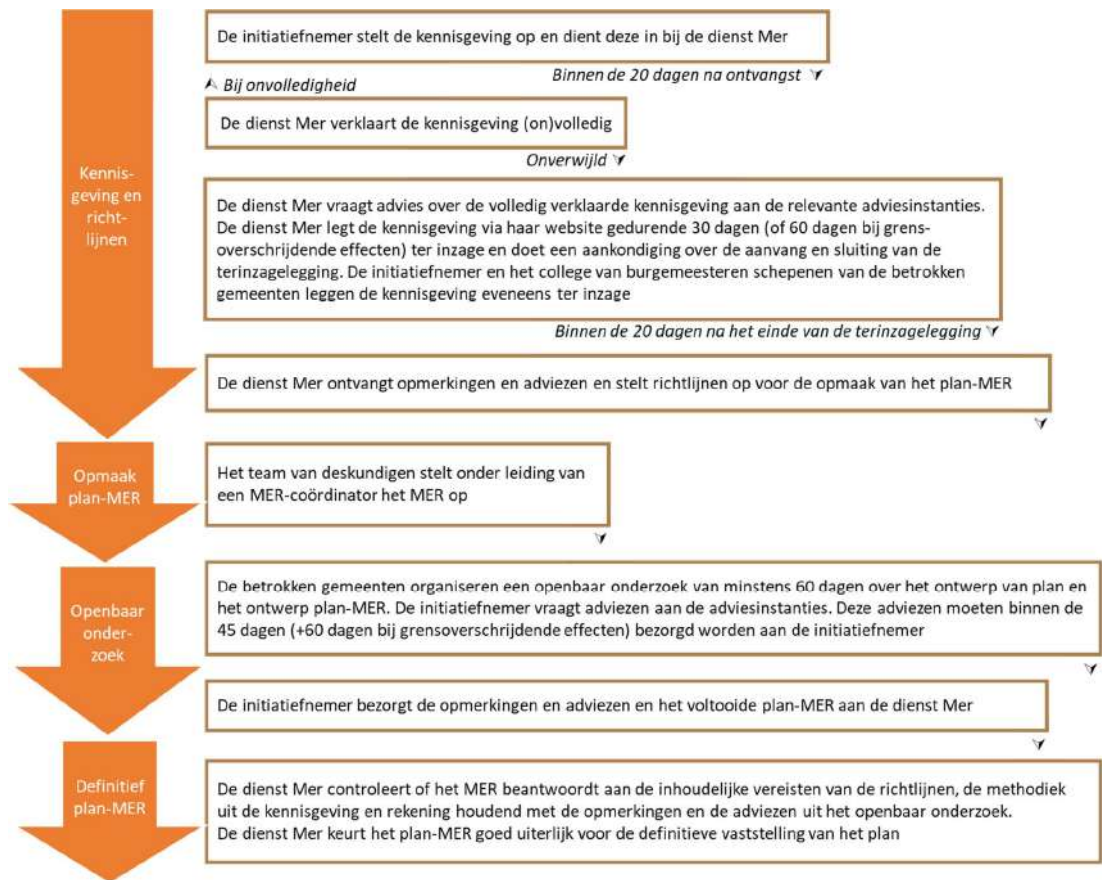
- Plannen voor noodsituaties (zijn niet plan-m.e.r.-plichtig, maar hier gaat het niet om een noodsituatie).

Het “BVR extern salderen” wordt opgesteld door de Vlaamse Regering, een instantie op regionaal niveau, en betreft het invoeren van een maatregel die toepassing kan vinden in het ganse Gewest. Dit BVR regelt bijgevolg geen bepalingen die slechts betrekking hebben op een gebied van beperkte omvang op lokaal niveau. Het “BVR extern salderen” betreft geen kleine wijziging en er is een passende beoordeling vereist. Het “BVR extern salderen” is van rechtswege plan-m.e.r.-plichtig.

1.4. Procedure plan-MER en relatie met het BVR ‘extern salderen’

1.4.1. Plan-MER procedure

Voor plannen of programma’s die van rechtswege plan-MER-plichtig zijn moet de initiatiefnemer een plan-MER laten opmaken. Onderstaande figuur licht de procedure toe.



FIGUUR 1-1 SCHEMA PROCEDURE MER VOOR PLANNEN EN PROGRAMMA'S (PLAN-MER)⁹

⁹ Dienst MER is huidig het Team Omgevingseffecten van het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid

Voorliggend document is de **kennisgeving** voor het plan-MER voor het voorgenomen BVR 'extern salderen'. Gezien het plan mogelijk aanzienlijke effecten kan hebben voor mens en milieu in andere lidstaten en andere gewesten, en mogelijk ook de federale overheid vat, wordt de grensoverschrijdende procedure gevolgd en zal de kennisgeving 60 dagen ter inzage liggen.

De kennisgeving is een publiek document dat de doelstellingen, inhoud en alternatieven van het plan omschrijft en aangeeft hoe het onderzoek in het kader van het plan-MER voor het voorgenomen BVR 'extern salderen' zal gevoerd worden; met name wat onderzocht zal worden en hoe dat zal gebeuren. De kennisgeving is een belangrijk element in de actieve openbaarheid van het plan-MER. Ze geeft het brede publiek en de adviesinstanties de kans om kennis te nemen van het programma en te reageren op de voorgestelde beoordelingscriteria en onderzoeksmethodes van het plan-MER. De reacties op de kennisgeving zijn mee bepalend voor het vervolg van het onderzoek.

De terinzagelegging van deze kennisgeving heeft niet het statuut van een openbaar onderzoek. Een openbaar onderzoek over het voorgenomen BVR 'extern salderen' zal plaatsvinden nadat het ontwerp-BVR en het ontwerp-plan-MER (en de passende beoordeling die er deel van uitmaakt) afgewerkt zijn.

Relevante inspraakreacties in de fase van de kennisgeving kunnen verband houden met reikwijdte, detailleringniveau en de aanpak van het plan-MER. Zo kunnen de reacties betrekking hebben op:

- Mogelijke planalternatieven of -varianten die niet in de kennisgeving vermeld worden en waarvan u vindt dat ze mee moeten onderzocht worden;
- Mogelijke milieueffecten waarvan in de kennisgeving vermeld wordt dat ze niet onderzocht zullen worden;
- Bepaalde aandachtspunten en gebieden waarop het plan een impact kan hebben en waarvan de kennisgeving geen melding maakt.

Inspraakreacties (onder vorm van bezwaarschriften, petitie, zienswijzes, ...) over de vastgestelde PAS, over bepalingen van het Stikstofdecreet of over besluiten die uitvoering geven aan bepalingen van het Stikstofdecreet andere dan deze vermeld in deze kennisgevingsnota komen niet in aanmerking. Bezwaren zonder concrete inhoud¹⁰ komen evenmin in aanmerking.

De initiatiefnemer, die optreedt voor de opmaak van het BVR 'extern salderen' en het plan-MER is de Vlaamse Overheid:

Departement Omgeving
Afdeling Strategie, Internationaal, Digitalisering en Organisatie
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
www.omgevingvlaanderen.be

De opmaak van het plan-MER¹¹ wordt begeleid door een stuurgroep waarin onder andere het Departement Omgeving, het Agentschap voor Natuur en Bos en het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek vertegenwoordigd zijn.

De kennisgeving en de bijhorende inspraakperiode worden aangekondigd door een publicatie in De Standaard en op de websites van de initiatiefnemer en het Team Omgevingseffecten. Alle Vlaamse gemeenten zorgen ook voor een aankondiging via aanplakking. De kennisgeving kan geraadpleegd worden in de dossierdatabank op www.mervlaanderen.be, op de website <https://www.vlaanderen.be/stikstof> en bij de Vlaamse gemeenten en op hun website.

¹⁰ Inspraakreacties zoals "ik ben tegen het plan", "ik wil niet dat plan doorgaat ...", bieden geen inhoudelijke meerwaarde voor het milieuonderzoek

¹¹ Inclusief passende beoordeling, die een integraal onderdeel vormt van het plan-MER

Inspraakreacties kunnen bezorgd worden aan het Team Omgevingseffecten. Dit kan bij voorkeur via het digitaal inspraakformulier (www.omgeving.vlaanderen.be/digitaal-inspreken-op-een-kennisgevingsnota). U kan uw reactie ook via mail bezorgen aan mer@vlaanderen.be, ter plekke afgeven aan het Team Omgevingseffecten in Brussel of met de post versturen naar:

Departement Omgeving
Team Omgevingseffecten
Milieueffectrapportage Plan-MER BVR 'extern salderen'
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

Het Team Omgevingseffecten is een onafhankelijke overheidsdienst (onderdeel van het Departement Omgeving van de Vlaamse overheid) die waakt over het naleven van de MER-procedures en over de kwaliteit van de milieueffectrapportage. Alvorens de kennisgeving ter inzage wordt gelegd, onderzoekt het Team Omgevingseffecten of de kennisgeving volledig is, en betekent deze beslissing binnen een termijn van 20 dagen na ontvangst van de kennisgeving. Het Team Omgevingseffecten stuurt de volledig verklaarde kennisgeving vervolgens onmiddellijk naar de aangewezen overheidsadministraties waaronder ook de bevoegde diensten van de betrokken lidstaten en gewesten, en het college van burgemeester en schepenen van de betrokken gemeenten.

Het Team Omgevingseffecten stelt na het ontvangen van de adviezen van de adviesinstanties en de opmerkingen van het publiek op de kennisgeving en het resultaat van de grensoverschrijdende raadpleging binnen een termijn van 60 dagen richtlijnen op die de initiatiefnemer moet volgen bij het opstellen van het milieueffectrapport.

Deze richtlijnen van het Team Omgevingseffecten hebben betrekking op:

- de inhoud van het MER en de inhoudelijke aanpak van de rapportage, met inbegrip van de methodologie;
- de algemene en bijzondere richtlijnen voor het opstellen van het MER;
- de aanstelling van de opstellers (erkende MER-coördinator en team van MER-deskundigen).

Op basis van de kennisgeving en de richtlijnen van het Team Omgevingseffecten stelt de erkende MER-coördinator en het team van MER-deskundigen het ontwerp plan-MER op. Dit gebeurt in overeenstemming met de m.e.r.-richtlijnenboeken, de opgelegde inhoudsafbakening, de bijzondere richtlijnen en eventuele bijkomende schriftelijke richtlijnen. Tijdens de opmaak van het MER vindt overleg plaats tussen de erkende MER-coördinator en het Team Omgevingseffecten. Het Team Omgevingseffecten toets het ontwerp plan-MER vóór de opstart van het openbaar onderzoek.

1.4.2. Doorwerking van het plan-MER in de verdere besluitvorming

Van zodra het ontwerp plan-MER opgemaakt is, zal het samen met het ontwerp-BVR 'extern salderen' in openbaar onderzoek gebracht worden en gelijktijdig advies gevraagd worden aan de betrokken adviesinstanties. Het ontwerp-BVR zal daarbij uiteraard rekening houden met de bevindingen van het ontwerp plan-MER.

Op basis van de inspraak tijdens het openbaar onderzoek en de adviezen van adviesinstanties zal het ontwerp plan-MER waar nodig aangepast en gefinaliseerd worden. Ook het voorgenomen BVR 'extern salderen' zal, waar nodig en relevant, aangepast worden op basis van de conclusies van het definitieve plan-MER en op basis van het resultaat van de verwerking van de tijdens het openbaar onderzoek ontvangen inspraak en adviezen op het ontwerp-BVR.

Het Team Omgevingseffecten beslist uiterlijk voor de definitieve vaststelling van het BVR over de goedkeuring of afkeuring van het plan-MER. Het Team Omgevingseffecten houdt hierbij o.a. rekening met de eerder opgestelde richtlijnen, de inspraak tijdens het openbaar onderzoek en de adviezen van adviesinstanties. Bij de definitieve vaststelling van het BVR zal een verklaring opgesteld worden waarin:

- zal aangegeven worden hoe de milieuoverwegingen in het BVR 'extern salderen' werden geïntegreerd;
- de bepalingen van het (definitieve) Besluit van de Vlaamse Regering worden gemotiveerd (in het licht van eventuele andere redelijke alternatieven die overwogen werden);
- de monitoringsmaatregelen worden opgesomd waartoe werd besloten.

2. Beschrijving van het plan

2.1. Algemene doelstelling van het plan

Het voorwerp van het plan-MER betreft een op te maken Besluit van de Vlaamse Regering dat de randvoorwaarden voor extern salderen vaststelt, zoals voorzien in het Stikstofdecreet. Dit werd toegelicht onder paragraaf 1.2.

Het beoogde systeem van extern salderen is mede geïnspireerd op het systeem van extern salderen zoals dit momenteel bij de vergunningverlening in Nederland wordt toegepast¹², maar wijkt op een aantal punten hiervan af. Dit wordt hier verder toegelicht.

Het voorliggend systeem is enerzijds bedoeld om de vooropgestelde emissiereductiedoelstellingen voor de sector landbouw, die doorwerken naar reductiedoelstellingen op bedrijfsniveau (zijnde de PAS-referentie 2030, zie Afd. 1 van het Stikstofdecreet), flexibeler te kunnen realiseren (zie verdere toelichting onder 2.2). In tegenstelling tot in Vlaanderen, is er in Nederland geen systeem in voege waarbij emissiereductiedoelstellingen op bedrijfsniveau van toepassing zijn, waardoor het toepassen van dit systeem op dit niveau in Nederland niet aan de orde is.

Anderzijds is voorliggend systeem bedoeld om de mogelijkheid tot vergunbaarheid van bedrijven te verruimen, door het systeem van extern salderen toe te laten als milderende of verplichte maatregel in de individuele passende beoordeling (zie verdere toelichting onder 2.3). In Nederland wordt het extern salderen ook (en enkel) in de fase van de individuele passende beoordeling toegepast.

In tegenstelling tot in Nederland zal het systeem van salderen echter enkel tussen bedrijven binnen dezelfde sector mogelijk zijn (bv. tussen veeteeltbedrijven). Het is bijgevolg niet mogelijk dat gesaldeerd wordt tussen een industrieel bedrijf met NO_x-emissies en een veeteeltbedrijf met ammoniakemissie. In Nederland gebeurt steeds een 'afroming' bij saldo-overdracht in het kader van extern salderen: er gebeurt nooit een volledige overdracht van een saldo tussen bedrijven, maar dit wordt altijd beperkt tot maximaal 70%. Er vervalt in Nederland aldus steeds 30% van de emissies van de saldo-gever, wat moet bijdragen aan een generieke depositiedaling. Tot slot mag in Nederland nergens binnen Natura 2000-gebied een depositiestijging optreden door het toepassen van extern salderen¹³.

Het beoogde BVR dat onderworpen wordt aan deze milieubeoordeling laat alle maatregelen, onderdelen en bepalingen van de vastgestelde PAS en het Stikstofdecreet ongewijzigd. Het effectenonderzoek zal wel de mogelijke impact van dit plan op de reeds uitgevoerde milieubeoordeling van de andere (ongewijzigde) onderdelen van de vastgestelde PAS en het Stikstofdecreet analyseren.

¹² Zie <https://www.bij12.nl/wp-content/uploads/2023/11/Handreiking-intern-extern-salderen-en-verleasen-BIJ12-4-maart-2021.pdf>

¹³ In Nederland mag de stikstofdepositie op geen enkele relevante hexagoon toenemen t.o.v. de referentiesituatie. Een relevant hexagoon is een hexagoon waarbinnen een voor stikstof gevoelig natuurlijk habitat of habitat voor soorten voorkomt, en waarbij tevens sprake is van een overbelasting of een naderende overbelasting van stikstofdepositie vanaf 70 mol per hectare per jaar onder de kritische depositiewaarde.

2.2. Extern salderen als bijkomende techniek i.f.v. realiseren PAS-referentie 2030

Het Stikstofdecreet bevat concrete emissiedoelen voor ammoniakal stikstof (NH₃-N), dit door reductie van NH₃- emissies t.o.v. 2015. Deze doelen moeten uiterlijk tegen 31/12/2030 gerealiseerd zijn. Hiervoor zijn generieke emissiereductiedoelen voor varkens-, pluimvee- en rundveehouderijen in Vlaanderen vastgelegd (zie Art. 4 van het Stikstofdecreet).

Behoudens een reeks uitzonderingen, moet elk rundvee-, varkens- en pluimveebedrijf in Vlaanderen tegen eind 2030 een individueel vooropgesteld maximaal emissievolume (de zgn. PAS-referentie 2030) aan ammoniak bereiken. Bedrijven kunnen dit doen door emissie-reducerende technieken in hun bedrijfsvoering te implementeren, door hun veebezetting aan te passen, of door een combinatie van beide (zie Hoofdstuk 2 van het Stikstofdecreet).

Voor de exploitatie van een veehouderij waarvoor een PAS-referentie 2030 van toepassing is, is volgens Art. 38 van het Stikstofdecreet geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de SBZ-H in kwestie mogelijk, wat de effecten van stikstofdepositie via de lucht betreft als o.a. voldaan is aan is aan deze PAS-referentie 2030. Het te onderzoeken BVR wil een systeem van extern salderen invoeren als bijkomende mogelijkheid (naast emissie-reducerende technieken en wijzigen dieraantallen) waarmee veehouderijen hun PAS-referentie 2030 kunnen realiseren.

Het invoeren van deze maatregel moet het mogelijk maken dat veehouderijen hun PAS-referentie 2030 ook (deels) kunnen realiseren door het in rekening brengen van stikstofemissie-reducties, gerealiseerd door (een) ander(e) veehouderij(en). Dit systeem van extern salderen maakt dat veehouderijen (bv. stoppende bedrijven of exploitaties die meer reduceren dan nodig volgens hun PAS-referentie 2030) kunnen optreden als **saldo-gever**, wat andere exploitaties toelaat om als **saldo-nemer** de **saldo-overdacht** in te zetten om hun PAS-referentie 2030 te realiseren.

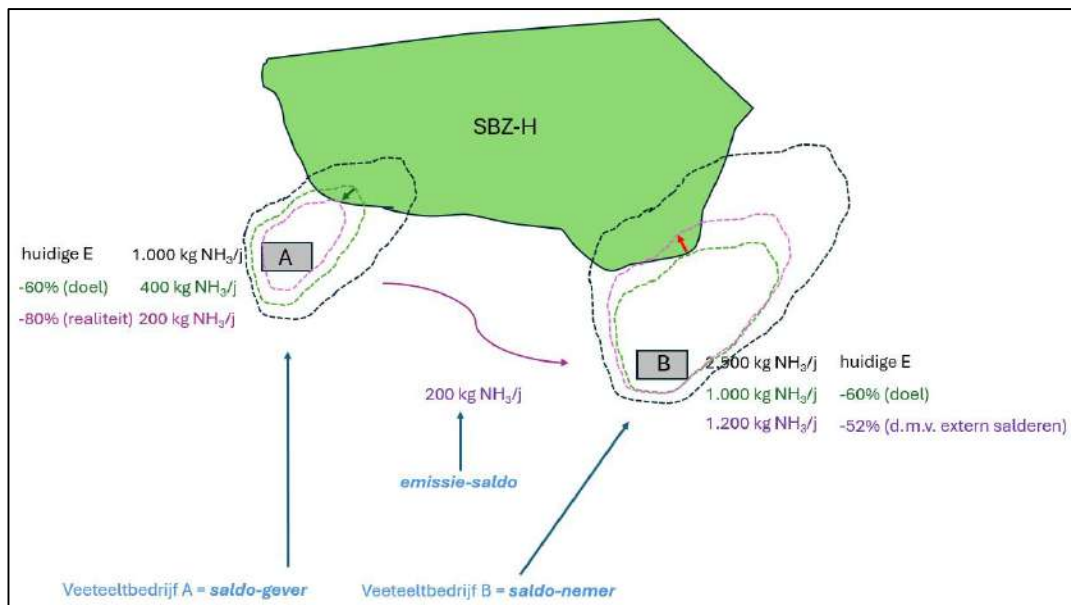
Het voorgenomen BVR vertrekt van volgende uitgangspunten:

- Via extern salderen kunnen emissievolumes ('emissiesaldi') uitgewisseld worden tussen twee of meerdere veehouderij-exploitaties. Het moet hierbij steeds gaan over exploitaties die effect hebben op hetzelfde SBZ-H (Speciale Beschermingszone aangewezen in toepassing van de Habitatrichtlijn) een saldo-ontvangende exploitatie kan slechts emissiesaldi inzetten afkomstig van een of meerdere saldo-gevers waarvan de emissies impact hebben op dezelfde SBZ-H als de saldo-nemer; en omgekeerd¹⁴.
- De via saldering overdraagbare emissies worden gebaseerd op de maximale werkelijke stalemissies tijdens de afgelopen drie jaar. Een uitzondering hierop vormen situaties waarbij de werkelijke uitstoot hoger lag dan de vergunde uitstoot. In die gevallen worden de overdraagbare emissies gebaseerd op de vergunde toestand.
- De generieke emissiereducties moeten steeds doorgevoerd worden op de emissies van alle betrokken exploitaties. Anders geformuleerd: een saldo-gever kan enkel emissievolumes 'aanbieden' die vervat zitten in zijn 2030-G8-toestand. Het verschil in emissies tussen zijn actuele emissietoestand en zijn 2030-G8-toestand kan niet aangeboden worden in kader van salderings-operaties. Een saldo-ontvanger kan – om te voldoen aan zijn generieke emissiereductie – een emissiesaldo inzetten om (een deel van) de emissiereductie richting zijn 2030-G8 toestand te realiseren. Voor het gebruik van saldering voor uitbreidingen boven het actuele emissieniveau of bij nieuwe exploitaties: zie punt 2.2.

¹⁴ Dit wordt in dit MER als volgt geïnterpreteerd: de locatie die bepalend is voor de impactscore van de exploitatie bevindt zich in hetzelfde SBZ-H.

- Een saldering mag niet leiden tot een toename van de gecombineerde stikstofdepositie (van saldo-gever en saldo-gebruiker), waar die hoger ligt dan de *de minimis*drempel.
- Voor het realiseren van de generieke emissiereductie (2030-G8) staat er geen beperking op het emissievolume dat via saldering kan ingezet of overgenomen worden.

Onderstaand (fictief en eenvoudig) voorbeeld waarbij twee bedrijven op slechts één SBZ-H impact hebben, maakt het principe van extern salderen als bijkomende techniek i.f.v. het bereiken van de PAS-referentie 2030 duidelijk. Dit voorbeeld illustreert hoe er door extern salderen lokaal zones ontstaan (hier ter hoogte van SBZ-H) waar er meer stikstofdepositie zal zijn en zones waar er minder stikstofdepositie zal zijn in vergelijking met de depositiesituatie bij realisatie van PAS-referentie 2030 zonder extern salderen. Hoewel de globale emissiedoelstelling hierdoor niet gehypothekeerd wordt, kan dit gewijzigd ruimtelijk depositiepatroon – afhankelijk van de omvang ervan, van de eventuele aanwezigheid van habitattypes, en van de stikstofgevoeligheid van de betreffende habitattypes – een mogelijke impact hebben op de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) in dit SBZ-H. Deze risico's dienen aldus onderzocht te worden. Merk op dat de realiteit meer complex is en in de meeste gevallen meerdere SBZ-H relevant zijn. Dit eenvoudig voorbeeld dient enkel om de techniek te schetsen.



FIGUUR 2-1 FICTIEF VOORBEELD EXTERN SALDEREN

In dit fictieve vereenvoudigde voorbeeld hebben een bedrijf A en bedrijf B beide impact door atmosferische stikstofdepositie op hetzelfde SBZ-H. In de huidige situatie heeft bedrijf A een emissie van 1.000 kg NH₃ per jaar. De PAS-referentie 2030 (zonder toepassen van extern salderen) bepaalt dat dat bedrijf 60% moet reduceren tot een emissie van maximaal 400 kg NH₃/jaar. Nu blijkt het bedrijf meer gereduceerd te hebben, met name 200 kg NH₃/jaar extra reductie. Door deze extra reductie kan het bedrijf optreden als saldo-gever en een emissie-saldo overdragen naar een saldo-nemer (bedrijf B).

Op de figuur wordt voorgesteld dat door de reductie van bedrijf A (bereiken van PAS-referentie 2030 zonder toepassen van extern salderen) de impactzone van dit bedrijf op het SBZ-H verkleint en dat dit bedrijf nog steeds een gedeelte van het SBZ-H impacteert. Bij de door dit bedrijf gerealiseerde extra reductie, is de impactzone echter nog kleiner. Dit is bijgevolg een lokaal positief effect.

Het bedrijf B moet ten gevolge van zijn opgelegde PAS-referentie 2030 de emissie reduceren van 2.500 kg NH₃ per jaar naar 1.000 kg NH₃/jaar. Het bedrijf wenst echter minder te reduceren door

de techniek van extern salderen te hanteren. Concreet neemt dit bedrijf het emissie-saldo van 200 kg NH₃/jaar over van bedrijf A. Dit betekent dat de maximale emissie van dit bedrijf mits toepassen van extern salderen 1.200 kg NH₃/jaar is, wat gelijk staat aan een reductie van 52% van zijn emissies.

Ook het bedrijf B wijzigt zijn impactzone op het SBZ-H. De impactzone krimpt echter minder door het extern salderen. Dat betekent dat lokaal de impact van dit bedrijf op de SBZ-H relatief groter is.

2.3. Extern salderen als milderende maatregel i.f.v. de individuele passende beoordeling

Het Stikstofdecreet bevat drie kaders voor de beoordeling van de impact van stikstofemissies en -depositie van vergunningsplichtige activiteiten. Elk van de drie beoordelingskaders heeft een specifiek toepassingsgebied:

- NH₃ | Veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties
- NO_x | Stationaire bronnen
- NO_x | Mobiliteitsgerelateerde projecten

De principes die ten grondslag liggen van de beoordelingskaders worden in de vastgestelde PAS en de toelichting bij het Stikstofdecreet technisch-inhoudelijk en juridisch geduid. De gebruikte drempelwaarden en de achterliggende principes van de beoordelingskaders werden in de passende beoordeling van het plan-MER van de PAS grondig onderzocht op hun effecten op de instandhoudingsdoelstellingen.

Het voorgenomen BVR voorziet in het invoeren van de techniek van extern salderen als milderende maatregelen in functie van de individuele passende beoordeling, binnen de kaders 'NO_x | Stationaire bronnen' (Art. 30 Stikstofdecreet) en 'NH₃ | Veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties' (Art. 38). Dit heeft als gevolg dat, bij een impactscore¹⁵ boven de van toepassing zijnde drempelwaarde, de vergunbaarheid afhankelijk kan zijn van externe saldering van de bijkomende deposities, bij wijze van milderende maatregel.

De voorwaarden waaronder extern salderen kan of moet ingezet worden in kader van de vergunbaarheid, zijn identiek als hierboven onder punt 2.2 beschreven, met die uitzondering dat er bij toepassing van het beoordelingskader 'NH₃ | Veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties' een emissiesaldo van maximaal 1.500 kg NH₃/j via externe saldering kan overgenomen worden.

Volgend voorbeeld duidt het principe verder:

Een bestaand veeteeltbedrijf (hier een varkenshouderij met niet-ammoniakemissiearme stallen) wenst, na afloop van zijn lopende milieuvergunning, een omgevingsvergunning te bekomen. Zijn PAS-referentie 2030 schrijft voor dat hij 60% NH₃-emissiereductie moet realiseren tegen eind 2030. Hij wenst een omgevingsvergunning voor onbepaalde duur te bekomen. In zijn beoogde bedrijfsvoering wenst hij zijn emissies slechts met 30% te reduceren. Overeenkomstig het Stikstofdecreet is dit de beschouwen als een uitbreiding, waarvan de stikstofimpact beoordeeld moet worden overeenkomstig het beoordelingskader ammoniak van veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties (hoofdstuk 3, afdeling 4 van het Stikstofdecreet). In dit voorbeeld is de impactscore van het bedrijf hoger dan de drempelwaarde van 0,025% (art. 36 van het Stikstofdecreet). Overeenkomstig art. 38, 3^e lid van het Stikstofdecreet, kan enkel indien het project de gebiedsspecifieke neerwaartse depositietrend van ammoniak in die SBZ-H niet

¹⁵ De impactscore van een project is de hoogste procentuele verhouding van de totale stikstofdepositie van een project tegenover de kritische depositiewaarde van de al dan niet actueel aanwezige Europees te beschermen habitats in de toetszone van het project (zie Art. 3 §1 van het Stikstofdecreet)

hypothekeert, in de individuele passende beoordeling besloten worden dat er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de SBZ-H in kwestie mogelijk is (wat de effecten van stikstofdepositie via de lucht betreft). Indien blijkt dat deze aanvraag deze trend wel hypothekeert, dan kan de aanvrager als milderende maatregel (dus om de trend niet langer te hypothekeerders) extern salderen. M.a.w. het bedrijf kan een reductie in depositie van een ander bedrijf inzetten om aan te tonen dat de depositie van zijn project de trend niet hypothekeert.

3. Juridisch en beleidsmatig kader

In Tabel 3-1 wordt een overzicht gegeven van de juridische en beleidsmatige randvoorwaarden die relevant zijn voor dit plan. Hierbij wordt ook toegelicht waarom ze relevant zijn en waar in het plan-MER ze aan bod komen.

Het overzicht heeft betrekking op regelgeving en beleid die op het moment van de publicatie van deze kennisgeving in voege zijn. Als in de loop van het m.e.r.-proces nieuwe beleidsbeslissingen worden genomen of nieuwe regelgeving in voege treedt, dan zal hier ook rekening mee gehouden worden.

TABEL 3-1 JURIDISCHE EN BELEIDSMATIGE RANDVOORWAARDEN

Juridisch of beleidsmatige randvoorwaarde	Toelichting	Relevantie
Decreet over de Programmatische Aanpak Stikstof (Stikstofdecreet)	Het stikstofdecreet werd bekrachtigd door de Vlaamse Regering op 26 januari 2024. Hiermee neemt Vlaanderen maatregelen om de uitstoot van stikstof te beperken en de natuur te herstellen, om zo de Europese natuurdoelen te halen en onze gezondheid te beschermen. Via een programmatische aanpak wordt de natuur hersteld, neemt de milieudruk structureel af en worden voorwaarden vastgelegd waaronder vergunningverlening aan activiteiten die stikstof uitstoten, mogelijk is.	Het stikstofdecreet legt de emissiereductiedoelstelling vast en beschrijft bepalingen over de beoordelingskaders voor NO _x en NH ₃ bij de vergunningverlening van stikstof-emitterende bedrijven.
Programmatische Aanpak Stikstof	De programmatische aanpak stikstof (PAS) werd door de Vlaamse Regering vastgesteld op 10 maart 2023 De PAS bevat is een omvattend beleidsprogramma met volgende onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> • Brongerichte maatregelen om de emissie en depositie van stikstof te verminderen; • een stikstofsaneringsplan met herstelmaatregelen voor de natuurkwaliteit en het natuurlijk milieu in SBZ-H; • kaders voor de beoordeling van de impact van activiteiten die NO_x of ammoniak uitstoten; • een pakket flankerende maatregelen om sectorinspanningen te ondersteunen; en • een systeem voor monitoring en borging van de programmadoelen 	De PAS bevat reductiedoelstellingen voor stikstofemissie- en depositie
Vlaamse Codex Ruimtelijke ordening	Omvat bepalingen inzake de organisatie, planning, vergunningenbeleid en handhaving.	Zie verder in deze tabel onder "Omgevingsvergunning".

Juridisch of beleidsmatige randvoorwaarde	Toelichting	Relevantie
Omgevingsvergunnings-decreet en - besluit	De omgevingsvergunning verenigt en vervangt de stedenbouwkundige vergunning en milieuvergunning. Het Omgevingsvergunningsdecreet en de uitvoeringsbesluiten hierbij leggen de procedures vast die met betrekking tot de omgevingsvergunning kunnen worden gevoerd. De inhoudelijke bepalingen inzake de ruimtelijke ordening, zoals de regels die een vergunningsplicht of een meldingsplicht opleggen, blijven vervat in de VCRO en in de uitvoeringsbesluiten. De inhoudelijke milieubepalingen zijn vervat in titel IV en een nieuwe titel V van het DABM en VLAREM II en III. Vlarem II bevat voortaan ook een indelingslijst (bijlage I) en de milieuspecifieke procedures zoals de evaluaties en de afwijkingsprocedure.	Het plan heeft een impact op het vergunningenbeleid door toepassing van de beoordelingskaders voor NO _x en NH ₃ bij de vergunningverlening van stikstof-emitterende bedrijven.
Gewestelijke reglementen inzake milieuvergunning: VLAREM	In Vlarem II zijn de algemene en sectorale milieuvorwaarden gekoppeld aan de vergunning tot exploitatie van een hinderlijke inrichting opgenomen. Vlarem III bevat de algemene en sectorale voorwaarden die enkel van toepassing zijn voor GPBV-installaties. GPBV's zijn industriële installaties die een grote impact kunnen hebben op het milieu en die onderworpen zijn aan de Europese regels inzake «Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging (GPBV)» of «Integrated Pollution Prevention and Control (IPPC)». Op 21 februari 2017 werden BBT-conclusies voor intensieve pluimvee- of varkenshouderij gepubliceerd. Deze zijn overgenomen in Vlarem III.	De Vlarem-voorwaarden zijn van toepassing op bestaande en toekomstige ontwikkelingen binnen het onderzoeksgebied
Grondwaterdecreet	Vormt de basis voor zowel de kwalitatieve bescherming van het grondwater als voor het grondwaterverbruik, en voorziet in de afbakening van waterwingebieden en beschermingszones rond drinkwaterwinningsgebieden.	Het extern salderen kan een impact hebben op de grondwaterkwaliteit.
Decreet Integraal Waterbeleid	De Europese kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) vormt het raamwerk voor het integraal waterbeleid van de Unie en haar lidstaten. In Vlaanderen gebeurde de omzetting via het decreet betreffende het integraal waterbeleid. Elk plan of project moet aan de watertoets onderworpen worden.	Bij elke beslissing over een plan, programma of vergunning moet nagegaan worden of een voorgenomen actie al dan niet een schadelijk effect heeft op het milieu, bekeken vanuit het watersysteem. In het plan-MER dienen de elementen aangereikt te worden die kunnen gebruikt worden voor deze watertoets. Het extern salderen kan een impact hebben op de waterkwaliteit.

Juridisch of beleidsmatige randvoorwaarde	Toelichting	Relevantie
Vlaams Luchtbeleidsplan 2030	<p>Uit dit plan blijkt dat vooral de pollutanten NO₂ en fijn stof moeten gesaneerd worden om tot een situatie te komen waarbij luchtverontreiniging geen negatieve impact meer heeft op mens en milieu. Verder blijkt ook dat de luchtkwaliteitsnorm voor NO₂ in gans Vlaanderen op vele, vooral verkeersdrukke, plaatsen overschreden wordt.</p> <p>De geformuleerde doelstellingen op korte termijn zijn: Op korte termijn worden nergens in Vlaanderen de Europese luchtkwaliteitsnormen en/of streefwaarden overschreden en worden de emissieplafonds voor 2020 gehaald.</p> <p>De doelstelling op middellange termijn is het bereiken van de emissieplafonds van de NEC-richtlijn voor 2030.</p> <p>Tevens zijn er lange termijn doelen met horizon 2050 opgenomen.</p>	De doelstellingen van het Luchtbeleidsplan voor NO _x en NH ₃ zijn vervat in het Stikstofdecreet.
NEC-Richtlijn / Richtlijn 2001/81/EG inzake emissieplafonds en protocol van Göteborg (2012)	<p>Legt reductiedoelstellingen voor verzuring, eutrofiëring en vorming van ozon vast.</p> <p>In het protocol van Göteborg zijn nieuwe emissieafspraken toegevoegd, in de vorm van een vermindering van emissies die landen tussen 2005 en 2020 moeten bereiken.</p>	De Vlaamse NEC-doelstellingen voor NO _x en NH ₃ zijn vervat in het Stikstofdecreet.
Richtlijn 2008/50/EG betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa	Deze Europese Kaderrichtlijn Lucht (2008/50/EG) vormt samen met een aantal dochterrichtlijnen de basis voor het luchtbeleid in Europa (luchtkwaliteit, beoordelingscriteria,...). In de kaderrichtlijn worden o.a. de verontreinigende stoffen omschreven waarvoor in de 'dochterrichtlijnen' grenswaarden of richtwaarden moeten worden vastgelegd. Luchtkwaliteitsnormen voor SO ₂ , NO _x , en NO ₂ , PM ₁₀ en PM _{2,5} , Pb, benzeen.	Naast de parameters NO _x en NH ₃ (en de hieruit voortvloeiende N-depositie), dient in het kader van dit plan-MER rekening gehouden te worden met een mogelijke secundaire impact op tal van andere pollutanten die kunnen vrijkomen.
Vlaams Klimaatbeleidsplan (VKP) 2021-2030	<p>Dit is een transversaal beleidsplan dat een belangrijke basis voor het Vlaams energie- en klimaatbeleid voor de periode 2021-2030. Er zijn meer dan 300 maatregelen in het plan opgenomen waarvan de uitvoering is toegewezen aan verschillende entiteiten en waarover jaarlijks wordt gerapporteerd. Het gaat over maatregelen die te maken hebben met transport, gebouwen, landbouw, niet-ETS industrie, afval, landgebruik en bosbouw en hernieuwbare energie.</p> <p>Op 5 november 2021 werden extra maatregelen toegevoegd om de klimaatverandering tegen te gaan. Vlaanderen verhoogt haar ambitie en wil de broeikasgasemissies in de niet-ETS sectoren tegen 2030 met 40% reduceren te opzichte van 2005, in plaats van 35% zoals voorzien was in het oorspronkelijke VEKP.</p>	Het plan kan aanleiding geven tot een wijziging in de N ₂ O emissies in veeteelt/landbouw en op die manier relevant zijn voor dit programma. Ook op andere broeikasgasemissies kan het plan, rechtstreeks of onrechtstreeks, een impact hebben. Dit wordt beschreven via de receptoren mens en biodiversiteit.

Juridisch of beleidsmatige randvoorwaarde	Toelichting	Relevantie
Beoordeling geurhinder veehouderij – VLAREM Rubriek 9 / beoordelingskader geur	<p>Bij vergunningsaanvragen van veehouderijen moet een beoordeling van de geurhinder uitgevoerd worden.</p> <p>Met ingang van 23 februari 2024 is het kader voor de beoordeling van geurhinder afkomstig van veehouderijen aangepast.</p> <p>Het aangepaste geurbeoordelingskader maakt een integrale aanpak van ammoniakemissiereductie en geursanering mogelijk op bedrijfsniveau.</p>	Het verplaatsen van N-houdende emissies kan zorgen voor een wijziging in geurhinder. De impact ervan op de receptor mens wordt beschreven.
Decreet natuurbehoud en natuurlijk milieu	<p>Het natuurdecreet legt het standstill beginsel en de zorgplicht vast. Het gebiedsgericht beleid legt regels vast betreffende VEN en IVON, de natuurreservaten, de speciale beschermingszones, verwerving van terreinen, natuurrichtplannen en natuurinrichting en maatregelen voor bescherming van het natuurlijk milieu. Ook legt dit regels vast over de bescherming van soorten.</p> <p>Het Natuurdecreet voorziet de figuur van de programmatische aanpak ter vermindering van milieudrukken in uitvoering van het Vlaams Natura 2000 programma.</p>	De impact van het plan op natuurwaarden en op beschermde gebieden (m.n. VEN en IVON en SBZ) wordt onderzocht binnen de receptor biodiversiteit.
Besluit over de beoordeling van schade aan de natuur in het VEN van BS 14 februari 2024	Daarmee geeft de Vlaamse Regering uitvoering aan de mogelijkheid om te bepalen hoe een activiteit geen onvermijdbare en onherstelbare schade kan veroorzaken.	De VEN-toets is niet van toepassing op reglementaire besluiten. In het kader van het zorgvuldigheidsbeginsel worden in het plan-MER de effecten aan de natuur in het VEN onderzocht.
Vogel- en Habitatrichtlijn	<p>Richtlijn 2009/147/EG beoogt de instandhouding van alle natuurlijke in het wild levende vogelsoorten en hun leefgebieden.</p> <p>Richtlijn 92/43/EEG heeft de instandhouding van de biologische diversiteit binnen de EU tot doel.</p> <p>Omzetting van deze richtlijnen in intern recht gebeurde in het Natuurdecreet.</p> <p>Een passende beoordeling is vereist indien een plan of project en/of een vergunningsplichtige activiteit kan leiden tot een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone (= vogel- of habitatrichtlijngebied).</p>	In dit plan-MER wordt een passende beoordeling opgenomen. Hierin worden de effectiviteit van het plan en de mogelijk significante impact op de staat van instandhouding van de habitats en soorten in de habitat- en vogelrichtlijngebieden onderzocht.
Vlaamse en erkende natuur- en bosreservaten	Door de Vlaamse regering worden terreinen die belangrijk zijn voor het behoud en de ontwikkeling van het natuurlijk milieu aangewezen of erkend.	De impact van het plan op de natuur buiten SBZ-H zal onderzocht worden in de receptor biodiversiteit. Gezien het strategisch niveau van het plan-MER zal dit niet specifiek op het niveau van de reservaten gebeuren maar op grotere schaal.

Juridisch of beleidsmatige randvoorwaarde	Toelichting	Relevantie
Besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer	Het soortenbesluit behelst alle inheemse wilde vogelsoorten (categorie 2) en alle soorten van bijlage IV van de habitatrichtlijn. De bescherming heeft voor beschermde vogelsoorten enerzijds betrekking op specimens en anderzijds op nesten. Deze bepaling is niet beperkt tot bepaalde beschermde gebieden maar geldt overal in Vlaanderen. De bescherming van specimens impliceert dat volgende handelingen verboden zijn: het opzettelijk doden, het opzettelijk vangen en het opzettelijk en betekenisvol verstoren.	De effecten focussen op de effecten ter hoogte van leefgebieden (vegetaties, habitats). Het secundair doorwerken naar soorten wordt op deze manier indirect in beschouwing genomen.
Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen	Geeft een visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen en legt de krachtlijnen vast van het ruimtelijk beleid naar de toekomst.	In het richtinggevend deel van het RSV wordt een beleid vastgelegd van 'behoud, herstel en ontwikkeling van de belangrijkste structurende elementen in het buitengebied'.

4. Beschrijving van de werkwijze voor de milieubeoordeling

4.1. Afbakenen van het studiebereik (scoping)

Belang van scoping

Scoping is het afbakenen van het onderzoek, en dit op basis van de karakteristieken van het planvoornemen en de specifieke omgevingskenmerken. Tijdens de scoping worden de (vermoedelijk) belangrijkste milieuthema's en -effecten geïdentificeerd en onderscheiden van andere, minder relevante thema's. Met de term scoping wordt 'het vastleggen van de omvang en diepgang van het onderzoek (welke disciplines, welke effectgroepen)' bedoeld. Dit betekent dat voor het planvoornemen gekeken wordt wat de (theoretische) effecten op het milieu kunnen zijn, of deze effecten relevant zijn, en zo ja of ze relevant genoeg zijn om mee te nemen in het verdere milieueffectenonderzoek.

De bedoeling van de scoping is dus in eerste instantie om op basis van het planvoornemen de 'scope' van het milieuonderzoek af te bakenen. Het is immers niet nuttig of relevant om alle denkbare milieueffecten binnen alle milieudisciplines te onderzoeken. Dat is niet alleen tijdrovend, het leidt tot onnodig uitgebreide documenten én leidt de aandacht af van de milieueffecten die er echt toe doen.

Scoping (het afbakenen van het studiebereik) moet ertoe bijdragen dat gefocust wordt op de essentie. Op die manier wordt het studiewerk toegespitst op die zaken die er echt toe doen in het kader van een onderbouwde besluitvorming met betrekking tot het voorgenomen BVR 'extern salderen'.

Scoping heeft in deze context twee dimensies: enerzijds **wat** we gaan bestuderen (Welke impacts zijn relevant? Welke beoordelingscriteria gebruiken we om die impacts uit te drukken?) en anderzijds **hoe** we dat gaan doen (Kwantitatief of beschrijvend? Welke modellen zetten we daar eventueel voor in?). De resultaten van deze vraagstelling worden samengevat in deze kennisgeving.

Focus op sleuteffecten en de juiste diepgang

Het strategisch niveau van het plan vraagt een aangepaste benadering in het MER. De beoordeling die in het kader van dit plan-MER gemaakt wordt, is gericht op het onderbouwen van de besluitvorming en is bijgevolg een strategische effectbeoordeling.

In het kader van een strategisch MER is het niet mogelijk en niet nodig om alle denkbare effecten te onderzoeken, dit gezien de schaal van het studiegebied en de ruimtelijke spreiding van emissiebronnen en receptoren (niveau Vlaanderen en grensregio's). De nadruk moet liggen op effecten die relevant zijn in dit strategische stadium van de besluitvorming.

Voor elke discipline wordt in onderstaande tabel aangegeven op welke effectgroep het voorliggend plan invloed kan hebben en wat er relevant is om verder te onderzoeken in het plan-MER. De verder te onderzoeken effecten worden in rood en vet aangeduid. Volgende categorieën worden gebruikt:

O = zeker te onderzoeken:

- Milieuaspecten waarvoor de zekerheid moet verkregen worden dat er geen aanzienlijke effecten zijn, minstens dat er geen betere alternatieven voorhanden zijn (Natura 2000);
- Milieuaspecten die mee bepalend (kunnen) zijn voor de keuze tussen alternatieven;

- Milieuaspecten waarvoor potentieel belangrijke directe effecten niet evident/voor de hand liggend op projectniveau kunnen worden gemilderd via een standaardaanpak (handreikingen, omzendbrieven, watertoets, normering VLAREM).

N = niet te onderzoeken:

- Milieuaspecten met zeer beperkte effecten.
- Milieuaspecten die niet relevant zijn en niet bepalend zijn voor keuzes op planniveau.

TABEL 4-1 SCOPINGTABEL

DISCIPLINE EFFECTGROEP	+	MOGELIJKE EFFECTEN	ONDERZOEK PLAN-MER
LUCHT			
Wijziging luchtmissies		Het extern salderen van N-emissies leidt op zich niet tot een toename van de N-emissies op niveau Vlaanderen, maar sluit niet uit dat emissies van andere parameters, zoals bv. (fijn) stof en geur, wel kunnen toenemen.	O
Wijziging luchtkwaliteit		Er zal een andere ruimtelijke verdeling zijn van de stikstofemissies door toepassen van het extern salderen. Een ruimtelijke verschuiving in stikstofemissies zal ook een ruimtelijke verschuiving in andere luchtzijdige emissies (bv. fijn stof, geur) veroorzaken.	O
MENS – GEZONDHEID EN VEILIGHEID			
Gezondheidsimpact tgv luchtverontreiniging		Er kan ervan uitgegaan worden dat extern salderen enkel lokale effecten zal veroorzaken voor de receptor mens door wijzigingen in luchtzijdige emissies en hieraan gekoppelde wijzigingen in bedrijfsvoering en bedrijfsuitrusting, in functie van enerzijds de aard en de locatie van de emissies die verdwijnen, en anderzijds de aard en de locatie waar de extra emissies optreden.	O
Gezondheidsimpact tgv geluidshinder		Lokale wijzigingen ten gevolge van aanpassingen in bedrijfsvoering door de wijziging van uitstoot via extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
Gezondheidsimpact tgv overige vormen van hinder			N
Psychosomatische impact / Sociaal veiligheidsgevoel			N
Externe veiligheid - risico installaties			N
MENS – RUIMTELIJKE ASPECTEN			
Ruimtegebruik en gebruikskwaliteit		De mogelijkheid van extern salderen heeft impact op de werking en leefbaarheid van de landbouwactiviteiten. De saldo-nemer zal wellicht een meer leefbaar bedrijf overhouden. Bij de saldo-gever zijn er verschillende mogelijkheden. Het kan zijn dat hij ook een leefbaar bedrijf overhoudt, omdat hij meer emissiereducerende maatregelen heeft genomen dan wettelijk nodig, maar in de meeste gevallen zal het eerder gaan over een stopzetten van het emitterend onderdeel of zelfs het volledig stopzetten van de landbouwactiviteiten. Het extern salderen kan in die zin een stimulans zijn voor de saldo-gever om te stoppen.	O

DISCIPLINE EFFECTGROEP +	MOGELIJKE EFFECTEN	ONDERZOEK PLAN-MER
Ruimtelijke structuur en wisselwerking met de ruimtelijke context	Lokale wijzigingen in ruimtegebruik ter hoogte van en in omgeving van stopgezette of aangepaste bedrijfsvoering ten gevolge van extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
Ruimtebeleving	Lokale wijzigingen in ruimtegebruik ter hoogte van en in omgeving van stopgezette of aangepaste bedrijfsvoering ten gevolge van extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
BIODIVERSITEIT		
Eutrofiëring en verzuring	Ten gevolge van lokale wijzigingen / ruimtelijke verschuivingen in deposities door extern salderen.	O
Ruimtebeslag	Lokale wijzigingen in ruimtegebruik ter hoogte van en in omgeving van stopgezette of aangepaste bedrijfsvoering ten gevolge van extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
Versnippering		N
Wijziging van de (grond)waterstand	Lokale wijzigingen ten gevolge van aanpassingen in bedrijfsvoering door de wijziging van uitstoot via extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
Wijziging van de hydrologie van een oppervlaktewaterlichaam		N
Verontreiniging		N
Verstoring		N
BODEM		
Structuur- en profielwijziging	Lokale wijzigingen ten gevolge van aanpassingen in bedrijfsvoering door de wijziging van uitstoot via extern salderen – op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten. Voor de effecten van gewijzigde deposities ten gevolge van het extern salderen kan verwezen worden naar de effectbespreking in de discipline biodiversiteit en de passende beoordeling waar de gevolgen van een gewijzigde depositie voor bodem via de effectgroepen eutrofiëring en verzuring beschreven en beoordeeld worden.	N
Wijziging bodemstabiliteit (incl. erosie en grondverschuiving)		N
Aantasting bodemhygiëne / Wijziging bodemkwaliteit		N
Wijziging bodemgebruik en bodemgeschiktheid		N
Wijziging bodemvochtregime		N
WATER		
Wijziging afvoergedrag en kwantiteit oppervlaktewater	Lokale wijzigingen ten gevolge van aanpassingen in bedrijfsvoering door de wijziging van uitstoot via extern salderen – op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten.	N
Wijziging structuurkwaliteit oppervlaktewater		N
Wijziging oppervlaktewaterkwaliteit	Voor de effecten van gewijzigde deposities ten gevolge van het extern salderen kan verwezen worden naar de effectbespreking in de discipline biodiversiteit en de passende beoordeling waar de gevolgen van een gewijzigde depositie voor water via de effectgroepen eutrofiëring en verzuring beschreven en beoordeeld worden.	N
Wijziging grondwaterkwantiteit		N
Wijziging grondwaterkwaliteit		N

DISCIPLINE EFFECTGROEP	+	MOGELIJKE EFFECTEN	ONDERZOEK PLAN-MER
LANDSCHAP			
Structuur- en relatiewijzigingen		Wijziging in emissie en depositie van stikstof kan een zeer geleidelijke wijziging van landschapskenmerken veroorzaken, dit zal sterk afhankelijk zijn van de lokale omgang van de mens met de landschapselementen. Lokale wijzigingen in ruimtegebruik ter hoogte van en in omgeving van stopgezette of aangepaste bedrijfsvoering ten gevolge van extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
Wijziging erfgoedwaarde – landschappelijk erfgoed			N
Wijziging erfgoedwaarde – bouwkundig erfgoed			N
Wijziging erfgoedwaarde – archeologisch erfgoed			N
Wijziging perceptieve kenmerken			N
MENS – MOBILITEIT			
Functioneren verkeerssystemen		Lokale wijzigingen in verkeer ter hoogte van en in omgeving van stopgezette of aangepaste bedrijfsvoering ten gevolge van extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
Verkeersleefbaarheid			N
GELUID EN TRILLINGEN			
Wijziging geluidsklimaat		Lokale wijzigingen in geluidsklimaat ter hoogte van en in omgeving van stopgezette of aangepaste bedrijfsvoering ten gevolge van extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N
Trillingshinder en -schade			N
KLIMAAT			
		Lokale wijzigingen ter hoogte van en in omgeving van stopgezette of aangepaste bedrijfsvoering ten gevolge van extern salderen zullen op globaal strategisch niveau geen aanzienlijke effecten veroorzaken.	N

De structuur van de meeste MER's volgt bovenstaande indeling per discipline. Hoewel deze werkwijze voordelen heeft, is een belangrijk nadeel van deze werkwijze dat het gevaar bestaat dat voorbij wordt gegaan aan het holistische aspect van een MER: de focus dreigt immers meer te liggen op de effecten binnen de individuele disciplines dan op de wijze waarop deze effecten in relatie staan tot elkaar. Gezien de aard van het te onderzoeken plan of programma (hier: het voorliggend BVR) wordt geopteerd om te werken met een receptorbenadering.

De zogenaamde receptorbenadering stelt dat de beoordeling van de effecten van een ingreep slechts kan gebeuren op het niveau van de zogenaamde receptordisciplines: Landschap (de aspecten erfgoed en archeologie inbegrepen), Biodiversiteit en Mens (zowel de ruimtelijke als de gezondheids- en psychosomatische aspecten). Binnen de andere ('abiotische') disciplines gebeurt wel een effectbepaling, maar die staat ten dienste van de geïntegreerde effectbeoordeling binnen de genoemde receptordisciplines. De effecten binnen de ondersteunende (abiotische) disciplines worden niet gewaardeerd ('beoordeeld') binnen de betreffende disciplines zelf, maar enkel in functie van hun doorwerking binnen de receptordisciplines¹⁶.

Om uit te maken welke effecten op dit strategisch niveau moeten besproken worden via deze receptorbenadering, zijn onder meer volgende overwegingen relevant:

¹⁶ <https://www.milieuinfo.be/confluence/display/MRMG/Disciplinebenadering+versus+receptorbenadering>

- Kan het effect aanzienlijk zijn?
- Zal het effect relevant zijn voor de besluitvorming met betrekking tot het plan? Is het effect onderscheidend op strategisch niveau?
- Zal het effect voldoende onderscheidend zijn voor de eventuele vergelijking tussen verschillende alternatieven en varianten, en kan het op die manier een keuze onderbouwen?
- Bestaat voldoende informatie om op strategisch niveau een uitspraak te doen over het effect?

Als relevante receptoren voor dit plan-MER worden dan ook de receptoren **Mens** en **Biodiversiteit** beschouwd, rekening houdend met bovenstaande bespreking van de disciplines. Deze beide receptoren verenigen de disciplines en effectengroepen die relevant zijn voor de mate van het detailniveau van een strategische milieubeoordeling.

Hoewel het BVR ook een effect kan hebben op de receptor **Landschap**, wordt deze receptor niet relevant beschouwd op het niveau van dit strategisch plan-MER, aangezien de wijziging in emissie en depositie van stikstof een zeer geleidelijke wijziging van landschapskenmerken kan veroorzaken, en omdat dit sterk afhankelijk zal zijn van de lokale omgang van de mens met de landschapselementen.

Merk op dat de focus op receptoren niet betekent dat het onderzoek zelf oppervlakkig zou gebeuren. Het strategisch niveau van de evaluatie vertaalt zich enerzijds in een focus op die effecten die belangrijk zijn om de strategische besluitvorming te ondersteunen, en anderzijds in de vertaling van de resultaten in duidelijke, begrijpbare en beleidsmatig relevante beoordelingscriteria, op het juiste geografische en conceptuele aggregatie- en abstractieniveau. De beoordelingscriteria waarmee de effecten worden uitgedrukt moeten maximaal beleidsrelevant zijn, en bij voorkeur ook eenvoudig te communiceren en te begrijpen.

4.2. Beschrijving van de referentiesituatie

In kader van de milieubeoordeling worden de effecten getoetst ten opzichte van de relevante referentiesituatie.

De situatie in het referentiejaar (de referentiesituatie) wordt bepaald door de autonome en gestuurde ontwikkelingen die in de periode tussen vandaag en het referentiejaar plaatsvinden. Het gaat hier om ontwikkelingen die sowieso plaatsvinden, ook als het voorliggend plan niet zou uitgevoerd worden.

De referentiesituatie betreft de **situatie eind 2030, waarbij de doelstellingen van het Stikstofdecreet (2024) gerealiseerd zijn**. Dit decreet is gebaseerd op de door de Vlaamse Regering vastgestelde PAS (10 maart 2023) en het bijhorende plan-MER. Door het Stikstofdecreet zijn bronmaatregelen, beoordelingskaders voor de vergunningverlening (wat betreft stikstofdepositie via de lucht), flankerend beleid, maatregelen binnen de maatwerkgebieden, monitoring en borging van toepassing zodoende bij te dragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor Europees beschermde natuur door de impact van stikstofdepositie op SBZ-H structureel en planmatig terug te dringen. Binnen het goedgekeurde Stikstofdecreet is de techniek van extern salderen niet vervat.

In het goedgekeurde plan-MER werd m.b.t. de passende beoordeling als beoordelingscriterium voor het aspect depositie ter hoogte van SBZ-H gewerkt met een zogenaamde "toets 1": *"Vertrekkend van de tijdshorizon 2050 waarop de instandhoudingsdoelen binnen Natura 2000-gebieden gerealiseerd moeten zijn, wordt voor het jaar 2030 vooropgesteld dat voor elk A-habitatype in een SBZ-H de gemiddelde overschrijding van de kritische depositiewaarde (KDW) met minstens 50% moet gereduceerd zijn ten opzichte van de toestand in het referentiejaar 2015"*. Op basis van het depositiescenario dat voldeed aan toets 1 (op een aantal gebieden na, de

zogenaamde maatwerkgebieden), zijn de nodige bronmaatregelen vastgelegd. De taak van de beoordelingskaders in dit geheel is over waken dat de individuele vergunningverlening het bereiken van het vooropgestelde depositiescenario niet in het gedrang brengt. Dit is geoperationaliseerd door in de individuele passende beoordeling een aftoetsing op te leggen aan de gebiedsspecifieke neerwaartse depositietrend, zoals beoogd wordt door het toepassen van de nodige bronmaatregelen (wat resulteert in het depositiescenario dat voldoet aan toets 1). Aangezien het daadwerkelijk doorvoeren van de vastgelegde bronmaatregelen dus resulteert in een bepaalde emissie en een bepaalde ruimtelijke spreiding van deposities tegen eind 2030, dat voldoet aan toets 1, wordt deze ruimtelijke spreiding van deposities als referentiesituatie beschouwd voor het huidige plan-MER.

In de referentiesituatie zal een overzicht worden gegeven van het aantal mestverwerkingsbedrijven en veehouderijen die in aanmerking komen voor extern salderen en de recente evolutie ervan. Tegen 2030 zal het aantal sowieso lager liggen als gevolg van de aanhoudende, gestage afname van het aantal land- en tuinbouwbedrijven in Vlaanderen¹⁷.

Ten aanzien van het aspect mens-gezondheid wordt rekening gehouden met de luchtkwaliteit. Voor het in kaart brengen van de luchtkwaliteit in de referentiesituatie wordt gebruik gemaakt van resultaten van achtergrondconcentraties zoals deze beschikbaar zijn in de Vlaamse impactmodellen, in het bijzonder de modelleringen uitgevoerd door VITO.

De luchtkwaliteit wordt beoordeeld t.o.v. luchtkwaliteitsdoelstellingen. Als referentiekader worden de Europese luchtkwaliteitsdoelstellingen, doelstellingen zoals opgenomen in Vlarem II en de gezondheidskundige advieswaarden (GAW) zoals bv. WHO-richtwaarden gebruikt. Indien niet éénduidig vastgelegd, worden de te hanteren GAW afgestemd met de verantwoordelijke administraties. Bijkomend wordt gerefereerd naar de EU-voorstellen dd 2022 tot aanscherpen van de luchtkwaliteitsnormen welke beter aansluiten bij de WHO-richtwaarden.

Er zijn geen ontwikkelingsscenario's relevant.

4.3. Alternatieven

Het onderzoek van alternatieven en varianten is een vast onderdeel van een MER en wordt voorgeschreven in de regelgeving. In de mate dat dit relevant is komen binnen de beoordeling van het plan alternatieve scenario's aan bod.

4.3.1. Het nul-alternatief

Het nul-alternatief bestaat er in het plan niet uit te voeren. Dat betekent dat het Stikstofdecreet verder uitgevoerd wordt zonder dat het toepassen van extern salderen in de regelgeving voorzien wordt na 1 januari 2025.

In dit plan-MER komt het nul-alternatief overeen met de referentiesituatie, en wordt bijgevolg mee behandeld.

4.3.2. Uitvoeringsalternatieven

Het plan-voornemen m.b.t. het invoeren van het systeem van extern salderen is op voorhand niet in detail uitgewerkt (bv. hoe en onder welke voorwaarden wil men hier invulling aan geven) omdat net op basis van het MER de vereiste voorwaarden naar voor moeten komen.

¹⁷ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/landbouw-en-visserij/land-en-tuinbouwbedrijven>

Daarom wordt voorgesteld om in het kader van de effectbespreking te werken met een aantal uitvoeringsalternatieven, waarin het systeem telkens een gewijzigde invulling krijgt (andere toepassingsvoorwaarden). Dit kan gaan van een 'soepele' tot een 'enge' invulling van de toepassingsvoorwaarden. Zo kan onderzocht worden welke invulling (dus welke toepassingsvoorwaarden) leidt tot welke effecten en in welke mate ze relevant zijn op strategisch niveau.

Een voorbeeld van een te onderzoeken uitvoeringsalternatief m.b.t. extern salderen als milderende maatregel i.f.v. de individuele passende beoordeling wordt hieronder weergegeven.

Vergunningenkader	
x = impactscore	Bedrijfsontwikkeling
$x \leq 0,025 \%$ (tweejaarlijks te evalueren)	geen passende beoordeling vereist
$0,025 \% \leq x \leq 1 \%$	passende beoordeling mogelijk mits toepassing BBT en de dalende trend in NH ₃ -depositie niet in het gedrang wordt gebracht → extern salderen mogelijk als milderende maatregel
$x \geq 1 \%$	passende beoordeling mogelijk mits toepassing BBT en de dalende trend in NH ₃ -depositie niet in het gedrang wordt gebracht → extern salderen verplicht

4.4. Methodiek van de beschrijving en beoordeling van de milieueffecten

4.4.1. Algemeen: combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve beoordelingen

Het strategisch niveau van dit plan-MER vraagt een aangepaste benadering. We hebben te maken met een zeer groot aantal potentiële bronnen, wat effect kan hebben op bv. een groot aantal verschillende SBZ-H, en aanleiding kan geven tot neveneffecten, zowel op het vlak van de bedrijven die verantwoordelijk zijn voor de emissies, als op het vlak van tal van verschillende receptoren, ook buiten de SBZ-H's. De complexiteit van deze vraagstelling, de beperkingen op vlak van beschikbare data en de onmogelijkheid om een aantal relevante oorzaak-effectrelaties in modellen te vatten, leiden ertoe dat een volledig kwantitatieve aanpak, volledig gebaseerd op data en modellen, niet mogelijk is. Dit houdt bijgevolg in dat in het voorliggend MER in de eerste plaats gebruik gemaakt zal worden van bestaande gegevens, en dat de effectbeschrijving en -beoordeling overwegend kwalitatief zal zijn. Waar mogelijk en zinvol zullen deze kwalitatieve beoordelingen aangevuld worden met kwantitatieve gegevens en analyses. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de expertise en ervaring van de MER-deskundigen, die hen in staat stelt onderbouwde kwalitatieve uitspraken te doen over het belang van de effecten, in relatie tot de kwetsbaarheid van de receptoren.

Daarbij zal gebruik gemaakt worden van de beschikbare modelgegevens. Om de voorwaarden te kunnen definiëren, zal voor de generieke toepasbaarheid binnen Vlaanderen gewerkt worden met VLOPS-IFDM modelleringen, aangereikt door VITO in interactie met de MER-deskundigen.

De effectbespreking en -beoordeling ten gevolge van het toepassen van het systeem van extern salderen zal focussen op de receptoren Mens en Biodiversiteit (zie 4.1). Aangezien het BVR rechtstreeks gerelateerd is aan het 'verhandelen' van luchtmissies, zal evenwel ook stilgestaan worden bij de algemene gevolgen voor de luchtzijdige emissies op Vlaams niveau.

4.4.2. Effecten op luchtzijdige emissies - algemeen

Er zijn een aantal randvoorwaarden van toepassing bij het toepassen van het systeem van extern salderen. Deze worden vermeld onder §2.2. Volgende zijn relevant inzake luchtzijdige emissies:

- De generieke emissiereducties inzake stikstof moeten steeds doorgevoerd worden op de emissies van alle betrokken exploitaties voordat extern salderen kan toegepast worden;
- Het toepassen van de techniek mag de globale emissiedoelen inzake NO_x-N en NH₃-N en de doelen op deelsectorniveau, zoals vermeld in het Stikstofdecreet, niet in het gedrang brengen.

Daardoor wordt bewaakt dat de doelstelling inzake stikstofemissie van het Stikstofdecreet niet kan gehypothekeerd worden. De gevolgen op stikstofemissieniveau zijn aldus op zijn minst een even hoge emissie zoals beoogd met het Stikstofdecreet. Mogelijks leidt de techniek tot lagere stikstofemissieniveaus (bv. door afroming).

Wel zal er een andere ruimtelijke verdeling zijn van de stikstofemissies t.o.v. de referentiesituatie door toepassen van het extern salderen. Een ruimtelijke verschuiving in stikstofemissies zal ook een ruimtelijke verschuiving in andere luchtzijdige emissies (bv. fijn stof, geur) veroorzaken ten opzichte van de referentiesituatie.

Merk hierbij ook op dat het extern salderen van N-emissies op zich niet leidt tot een toename van de N-emissies op niveau Vlaanderen, maar niet uitsluit dat emissies van andere parameters, zoals bv. (fijn) stof en geur, wel kunnen toenemen t.o.v. de referentiesituatie. Dit zou bv. kunnen optreden indien de N-emissies van een activiteit met weinig stofemissies gesaldeerd worden met N-emissies van een activiteit met meer stofemissies (bv. pluimvee waarvan relatieve fijn stof-emissies hoger kunnen liggen dan bij andere diersoorten). Een beoordeling hieromtrent is evenwel louter geval-per-geval mogelijk.

Op basis van een kwalitatieve beoordeling zal nagegaan worden op niveau Vlaanderen tot welke effecten inzake emissies het extern salderen van N-emissies aanleiding kan geven. Hierbij worden de te verwachten wijzigingen gekaderd t.o.v. de NEC-emissiereductie doelstellingen en de emissieniveaus die verwacht worden in de referentiesituatie. De referentiesituatie wordt hierbij vastgelegd als de te verwachten situatie zoals deze optreedt zoals beschreven onder §4.2.

Ook inzake de emissies van broeikasgassen kan gesteld worden dat bij extern salderen er evenmin a priori kan gezegd worden dat dit niet zou kunnen leiden tot een toename op emissieniveau. De schaalgrootte hiervan, in vergelijking met de globale emissies inzake broeikasgassen, wordt evenwel als dermate beperkt aanzien dat er ten aanzien van mogelijke klimaatimpact, met gevolgen voor de receptor mens, sprake is van een niet-aantoonbare impact. Dit aspect zal binnen de receptor mens dan ook slechts summier behandeld worden.

4.4.3. Effecten op de receptor mens

4.4.3.1. DOOR WIJZIGING IN LUCHTZIJDIGE EMISSIES

Er kan ervan uitgegaan worden dat extern salderen enkel lokale effecten zal veroorzaken voor de receptor mens door wijzigingen in luchtzijdige emissies, in functie van enerzijds de aard en de

locatie van de emissies die verdwijnen, en anderzijds de aard en de locatie waar de extra emissies optreden t.o.v. de referentiesituatie.

De wijzigingen inzake N-emissies zijn van belang ten aanzien van de menselijke gezondheid. Mogelijke relevante parameters zijn dan ook:

- NH₃
- (Ultra) fijn stof (UFP, PM10 en PM2,5)
- Stof (grovere fractie)
- Endotoxines en microbiële partikels (aanwezig in stalemissies met vnl. potentiële gezondheidkundige impact)
- Geur (met naast hinderaspect ook mogelijks gezondheidkundige impact)
- CO₂, CH₄ en N₂O als klimaat relevante parameters.

Beoordelingskader

De beoordeling van de significantie van de effecten gebeurt rekening houdend met de grootte van de impact en het schaalniveau waarop deze zich voordoet en gebeurt dit door middel van de volgende zevendelige schaal:

- -3/+3: aanzienlijk negatief/positief effect
- -2/+2: negatief/positief effect
- -1/+1: beperkt negatief/positief effect
- 0: verwaarloosbaar of geen effect

De effecten worden hierbij beoordeeld t.o.v. de situatie zoals deze zich in de referentiesituatie voordoet. De referentiesituatie wordt hierbij vastgelegd als de te verwachten situatie zoals deze optreedt onder de PAS-referentie 2030 (zonder toepassen van extern salderen, zie ook §4.2).

Bij deze beoordeling wordt rekening gehouden met de beoordelingskaders zoals opgenomen in de richtlijnenboeken lucht en deze van landbouwdieren van Team Omgevingseffecten. Voor de beoordeling van de gezondheidkundige impact wordt rekening gehouden met de gezondheidkundige advieswaarden (GAW). Indien niet éénduidig vastgelegd, worden de te hanteren GAW afgestemd met de verantwoordelijke administraties. Voor die parameters waarvoor geen kwantitatieve beoordeling mogelijk is wordt een kwalitatieve impactbeoordeling voorzien op basis van een experten-oordeel.

Als referentiekader voor de luchtkwaliteit worden de Europese luchtkwaliteitsdoelstellingen en doelstellingen zoals opgenomen in Vlarem II, gehanteerd. Indien relevant wordt dit toetsingskader aangevuld met internationaal aanvaarde doelstellingen. Bijkomend wordt gerefereerd naar het EU-voorstel van 2022 m.b.t. mogelijke aanscherping van luchtkwaliteitsnormen, welke beter aansluiten op de WHO-advieswaarden.

Voor het aspect mens-gezondheid wordt gerefereerd naar gezondheidkundige advieswaarden zoals bv. advieswaarden vooropgesteld door het Agentschap Zorg en Gezondheid, de WHO-richtwaarden, Nederlandse MTR-doelstellingen en andere wetenschappelijke en/of internationaal gehanteerde beoordelingswaarden.

Bij de impactbeoordeling wordt rekening gehouden met zowel de wettelijke grenswaarden als gezondheidkundige advieswaarden.

Voor een overzicht van de luchtkwaliteitsdoelstellingen wordt verwezen naar bijlage.

Methode van effectbepaling

Zoals eerder aangegeven kan extern saldering in termen van NH₃ en NO_x, ook secundaire effecten hebben op de luchtkwaliteit ten aanzien van andere parameters dan N.

Een voorbeeld hiervan is het effect op de concentraties aan fijn stof. Ammoniak en stikstofoxides zijn namelijk verantwoordelijk voor een belangrijk deel van het fijn stof in Vlaanderen. Er wordt met name fijn stof (bv. ammoniumnitraat) gevormd uit chemische reacties die vertrekken vanuit deze emissies. Dit zogenaamd anorganisch secundair fijn stof is zowat 40% van de totaalhoeveelheid aan fijn stof in Vlaanderen. Een wijziging inzake ruimtelijke spreiding van ammoniak- en stikstofoxide-emissies kan dus leiden in een gewijzigde ruimtelijke spreiding inzake secundair fijn stof tot duidelijk lagere fijnstofconcentraties in Vlaanderen. Alhoewel de absolute verschillen klein zullen zijn.

Daarnaast dient ook rekening gehouden te worden dat een saldering van N-emissies (zowel NH₃ als NO_x) eveneens kan leiden tot lokale wijziging van andere emissies. Uiteraard leidt dit tot een andere lokale ruimtelijke spreiding van de impact van deze emissies, maar ook de grootte van deze lokale emissies kan verschillen. Hierbij kunnen zowel lokale afnames als toenames qua emissies van andere parameters dan N optreden.

Gezien bij saldering een verschillende ruimtelijke spreiding van emissiebronnen optreedt en ook de bronkarakteristieken aanzienlijk kunnen verschillen, leidt het effect van saldering hierbij logischerwijze tot zowel een positieve als een negatieve impact voor de receptor mens. De mate waarin deze verschillende impacten effect kunnen hebben op deze receptor is dan nog bijkomend functie van de locatie waar bv. de bewoning zich situeert (afstand en windrichting t.o.v. de saldo-gever en de saldo-nemer). De mogelijke range inzake effecten die kunnen optreden bij het toepassen van extern salderen zal in het MER kwalitatief beoordeeld worden. Dit is zowel van toepassing ten aanzien van de emissies vanuit veeteelt, als bij stationaire bronnen.

Onderzoek van de effecten wordt in hoofdzaak kwalitatief uitgevoerd op basis van een expertenoordeel, in relatie tot de bestaande trends.

Mogelijke effecten te wijten aan het voorzien van gewijzigde beoordelingskaders worden eveneens meegenomen in het MER, maar ook deze effecten kunnen enkel kwalitatief beoordeeld worden.

4.4.3.2. IMPACT OP DE MENSELIJKE ACTIVITEITEN

De mogelijkheid van extern salderen heeft ongetwijfeld impact op de werking, de rentabiliteit en de leefbaarheid van de landbouwactiviteiten. De saldo-nemer zal wellicht een rendabeler en meer leefbaar bedrijf overhouden. Bij de saldo-gever zijn er verschillende mogelijkheden. Het kan zijn dat het verlagen van het emissieniveau de rendabiliteit en leefbaarheid van het bedrijf niet beïnvloedt, bijvoorbeeld omdat hij meer emissiereducerende maatregelen heeft genomen dan decretaal vereist. In andere gevallen valt te verwachten dat saldo-gevers bedrijven zijn die emitterende bedrijfsonderdelen stopzetten dan wel hun landbouwactiviteiten volledig stopzetten. De mogelijkheid tot extern salderen van emissies kan in die context zelfs een stimulans vormen voor de saldo-gever om te stoppen.

Het Vlaamse Gewest telde in 2022 22.449 land- en tuinbouwbedrijven, waarvan 72% met een beroepsmatig karakter. Het aantal land- en tuinbouwbedrijven is ten opzichte van 2005 met 35% teruggelopen. Tussen 2017 en 2021 stabiliseerde het aantal bedrijven, maar in 2022 was er opnieuw een lichte afname¹⁸. De gemiddelde oppervlakte cultuurgrond per bedrijf is in diezelfde periode 2005–2022 met de helft gestegen: van 18,3 ha in 2005 tot 27,6 hectare in 2022. De totale oppervlakte aan door land- en tuinbouw bewerkte cultuurgronden is in de periode 2012–2022 stabiel gebleven op zo'n 620.000 hectare¹⁹. Het gemiddeld aantal grootvee-eenheden per bedrijf

¹⁸ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/landbouw-en-visserij/land-en-tuinbouwbedrijven>

¹⁹ <https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/landbouw/totale-landbouw/landbouwareaal>

en de gemiddelde grootte van de veestapel per gespecialiseerd rundvee-, varkens- en pluimveebedrijf namen toe tussen 2005 en 2022.

Er zal een geografische analyse worden gemaakt van de veeteeltbedrijven met een oudere bedrijfsleider zonder opvolger op basis van de bestaande landbouwstatistieken. Dit zal een indicatie geven waar we mogen verwachten dat landbouwbedrijven of -exploitaties ruimtelijk zullen 'vrijkomen'.

Er zal ook nagegaan worden in welke mate het stopzetten van de landbouwactiviteiten door een specifieke exploitant/landbouwer, tot gevolg heeft dat de infrastructuur op die locatie in gebruik genomen werd door een andere exploitant/landbouwer voor het houden van vee. Wat betreft het verdere gebruik van de door een stoppend landbouwbedrijf bewerkte gronden, toonde onderzoek de voorbije jaren aan dat het grootste deel van deze landbouwpercelen worden overgenomen door nog actieve landbouwbedrijven, maar ook door particulieren en agrarisch verwante activiteiten (zoals bijvoorbeeld maneges)..²⁰. Aangezien iedere gebruiker van landbouwgrond vanaf 2 ha zelf aangifteplichtig is, daalt het aangegeven areaal landbouwgrond minder snel dan het aantal landbouwbedrijven

4.4.4. Effecten op de receptor biodiversiteit

Het toepassen van extern salderen leidt tot ruimtelijke verschuivingen inzake stikstofdeposities. Daar waar de invloedzone door stikstofdepositie bij de saldo-gever zal verminderen (ten opzichte van de referentiesituatie), zal deze van de saldo-nemer uitbreiden (ten opzichte van de referentiesituatie). Deze wijzigingen in stikstofdepositie en de effecten op natuur wordt besproken in de receptor Biodiversiteit en de passende beoordeling. De focus ligt op de effectgroepen verzuring en vermessing via de lucht.

Gezien in de receptor Biodiversiteit de impact van het extern salderen op het bereiken van de Europese natuurdoelen zal onderzocht worden, wordt dit onderdeel van het plan-MER ook beschouwd als de passende beoordeling.

Beoordelingskader

De beoordeling van de significantie van de effecten gebeurt rekening houdend met de grootte van de impact en het schaalniveau waarop deze zich voordoet en gebeurt dit door middel van de volgende zevendelige schaal:

- -3/+3: aanzienlijk negatief/positief effect
- -2/+2: negatief/positief effect
- -1/+1: beperkt negatief/positief effect
- 0: verwaarloosbaar of geen effect

Dit kan voor de **receptor Biodiversiteit** vertaald worden naar onderstaand beoordelingskader:

	Zeer lokaal	Lokaal	Bovenlokaal	(Boven)regionaal
Geen/verwaarloosbare impact	0	0	0	0
Beperkte impact	0	+1/-1	+2/-2	+2/-2

²⁰ We verwijzen hierbij naar: Hergebruik hoeves: inventaris van de uitdagingen in Oost-Vlaanderen – Eindrapport december 2018 – figuur 7 - https://dms.oost-vlaanderen.be/download/c7e32b61-c41d-4023-b903-28a74c903d42/Eindrapport_Inventaris_Hergebruik_DEF.pdf; Boer ruimt veld - Ontharding als middel om open ruimte te realiseren ILVO – Boerenbond, KULeuven, Voorland eindrapport 2021- https://ilvo.vlaanderen.be/uploads/documents/211029_BoerRuimtVeld_eindrapport.pdf

Belangrijke impact	+1/-1	+2/-2	+2/-2	+3/-3
Aanzienlijke impact	+2/-2	+2/-2	+3/-3	+3/-3

Voor wat betreft biodiversiteit buiten SBZ zijn er in Vlaanderen geen specifieke natuurdoelstellingen beschikbaar en gebeurt de beoordeling vanuit het generieke stand-still principe binnen het natuurdecreet. Ook gebeurt een gedegen onderzoek naar de mogelijke effecten van het plan op het VEN. Voor de **passende beoordeling** is een tweeledige schaal van toepassing, er moet namelijk nagegaan worden of de wijzigingen in depositie de vastgelegde instandhoudingsdoelstellingen van de SBZ niet zullen hypothekeren.

De effecten worden beoordeeld t.o.v. de situatie zoals deze zich in de referentiesituatie voordoet. Voor die parameters waarvoor geen kwantitatieve beoordeling mogelijk is wordt een kwalitatieve impactbeoordeling voorzien op basis van een experten-oordeel.

Methode van effectbepaling

Volgende aspecten dienen onderzocht te worden binnen de receptor Biodiversiteit en de passende beoordeling:

Gevolgen van het extern salderen als bijkomende techniek i.f.v. het realiseren van de PAS-referentie 2030 m.b.t. receptor biodiversiteit / passende beoordeling:

Er dient nagegaan te worden wat de effecten zijn van de ruimtelijke verschuiving in N-depositie ter hoogte van natuurwaarden t.o.v. de referentiesituatie (zie ook ter illustratie het vb. onder §2.2) en welke maatregelen vereist zijn om deze effecten te beperken of voorkomen.

Dit wordt, waar mogelijk, onderzocht op basis van de gemodelleerde en berekende wijzigingen in deposities t.o.v. de referentiesituatie door de inzet van depositiemodellen (zie ook §4.4.1). De modelresultaten zullen gegevens opleveren met betrekking tot de (deel)zones en habitats die ten opzichte van de referentiesituatie al dan niet toenames of afnames van N-deposities kennen en hoe deze zich ruimtelijk verhouden.

Door depositiemodelleringen zal de grootte-orde van de effecten door verschuiving in deposities ingeschat worden:

- doorrekeningen waarbij deposities van bedrijven ruimtelijk verschoven worden, rekening houdend met de emissies ten gevolge van de individuele PAS-referentie 2030 (bv. maximaal naar of weg van SBZ-H);
- doorrekeningen waarbij verschillende varianten van saldo-gever(s) en -nemer (dus fictieve individuele bedrijven) bekeken worden inzake emissie en depositie met een verschillende ruimtelijke positie t.o.v. de relevante receptoren.

Aan de hand van de modelleringen kan een bandbreedte bepaald worden waarbinnen mogelijke effecten zich kunnen afspelen ter hoogte van de receptor Biodiversiteit en kan nagegaan worden wat het gevolg is van het in rekening brengen van bepaalde voorwaarden (bv. al dan niet afromen).

Om na te gaan in welke mate de depositie-effecten de vastgelegde instandhoudingsdoelstellingen niet zullen hypothekeren, zal gekeken worden hoe de gemiddelde depositie ter hoogte van de natuurdoelen binnen SBZ-H kan wijzigen door het extern salderen in het kader van het realiseren van de PAS-referentie 2030 t.o.v. de referentiesituatie (dus zonder extern salderen). Indien de gemiddelde depositie binnen de SBZ-H ter hoogte van het habitatype toeneemt, dan wordt dit beschouwd als een risico. De depositietoestand die beoogd wordt in 2030

kadert namelijk binnen het structureel en planmatig terugdringen met het oog op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen binnen SBZ-H.

Gevolgen van het extern salderen als milderende maatregel i.f.v. de individuele passende beoordeling:

Dit betreft het bepalen van een effect van een maatregel, dat op individueel projectniveau zou toegepast worden als milderende maatregel in de individuele passende beoordeling. Dit betreft niet zozeer een effectbespreking, maar wel het nagaan van de voorwaarden waaraan de milderende maatregel moet voldoen om effectief inzetbaar te zijn in functie van de individuele passende beoordeling. M.a.w. wanneer kan gesteld worden dat deze maatregel al dan niet voldoende is om de gebiedspecifieke neerwaartse stikstofdepositietrend in de betrokken SBZ-H niet te hypothekeken.

Door het toelaten van extern salderen als milderende maatregel in de individuele passende beoordeling:

- Kan enerzijds vermeden worden dat er een bijkomende depositie ontstaat door het te vergunnen project. M.a.w. door het extern salderen is er geen netto depositiestijging.
- Kan anderzijds de bijkomende depositie verlaagd worden door het extern salderen, waardoor de bijkomende projectspecifieke depositie (of restdepositie) de vooropgestelde dalende trend niet meer hypothekeert.

Indien aan één van deze twee voorwaarden voldaan wordt, is het inzetten van extern salderen als milderende maatregel mogelijk binnen de huidige kaders zoals voorzien in het Stikstofdecreet. Hoe aan deze twee voorwaarden kan voldaan worden, zal onderzocht worden in het plan-MER.

4.5. Milderende maatregelen en monitoring

Indien er negatieve effecten optreden, kunnen de deskundigen milderende maatregelen of monitoring voorstellen.

4.6. Niet-technische samenvatting

In overeenstemming met de regelgeving zal het plan-MER ook een niet-technische samenvatting bevatten. Een niet-technische samenvatting is een beknopte samenvatting van het eigenlijke milieueffectrapport, bestemd voor publiek en stakeholders.

De niet-technische samenvatting heeft als doel om aan publiek en belanghebbenden de relevante informatie uit het milieueffectrapport van het project of plan te communiceren, en zodoende de publieke participatie in het vergunnings- of planproces te bevorderen.

5. (Gewest)grensoverschrijdende effecten

In uitvoering van de EG Richtlijn 97/11/EG van 3 maart 1997 moeten de (gewest)grensoverschrijdende milieueffecten geëvalueerd te worden.

Het plan kan door de verschuiving in emissies milieueffecten hebben op de aangrenzende landen en gewesten. Aangezien de doelstelling van het plan is om met betrekking tot de SBZ-H's de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen niet te hypothekeren, kan aangenomen worden dat de eventuele (gewest)grensoverschrijdende effecten van het BVR niet aanzienlijk negatief zullen zijn. Niettemin zal dit in het plan-MER nader onderzocht worden.

De aangrenzende gewesten en lidstaten, evenals de federale overheid van België worden in het kader van deze kennisgeving door het Team Omgevingseffecten van het Departement Omgeving geïnformeerd en zullen verder betrokken worden (indien ze dit wensen), conform het DABM.

6. Samenstelling van het team van deskundigen

Volgens het Vlaams decreet op de milieueffectrapportage moeten de onderzoeken die nodig zijn om een milieueffectrapport op te stellen, gecoördineerd worden door een erkende MER-coördinator. Deze MER-coördinator stelt een team van deskundige medewerkers aan, die deelonderzoeken uitvoeren. Voor het op te maken plan-MER wordt voor elke relevante onderzoekdiscipline een erkend MER-deskundige opgegeven die het deelonderzoek zal uitvoeren en op zijn kwaliteit zal controleren. De MER-coördinator zal van de deelonderzoeken en de eindconclusies in samenspraak met de andere MER-deskundigen een coherent geheel maken.

Zoals hoger beschreven is er gezien het strategisch karakter en de aard van het plan geopteerd voor een receptorgerichte aanpak.

Het team van erkende MER-deskundigen en medewerkers dat zal ingezet worden voor de opmaak van het plan-MER wordt in Tabel 6-1 voorgesteld. De receptor waarvoor zij mee instaan voor de uitwerking ervan, wordt per medewerker en MER-deskundige geduid. De taak van MER-coördinator wordt opgenomen door Stefan Helsen.

TABEL 6-1 OVERZICHT VAN HET TEAM VAN DESKUNDIGEN

	Mens	Biodiversiteit
Stefan Helsen		
MER-coördinator	x	x
MER-deskundige Bodem en grondwater	x	x
Rebecca Devlaeminck		
MER-deskundige Biodiversiteit		x
MER-deskundige Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie	x	
Eveline Hoppers		
MER-deskundige Biodiversiteit		x
MER-coördinator		
Marie-Alix Vandenabeele		
MER-deskundige Biodiversiteit		x
MER-coördinator		
Patrick Maes		
MER-deskundige Landschap	x	
MER-deskundige Mens Mobiliteit en ruimtelijke aspecten	X	
Johan Versieren		
MER-deskundige Lucht	x	x
MER-deskundige Oppervlaktewater		x
Michiel Smet		
Ondersteuning Biodiversiteit		x
Fien De Buysere		
GIS expert	x	x

7. Lijst met afkortingen en verklarende woordenlijst

AEA	Ammoniak emissie arm
ANB	Agentschap Natuur en Bos
BAU	Business as usual
BBT	Beste beschikbare technieken
BREF	BAT reference documents (BAT staat voor Best Available Techniques)
BWK	Biologische waarderingskaart
CO	Koolstofoxide
CO ₂	Koolstofdioxide
CH ₄	Methaan
DABM	Decreet algemene bepalingen inzake milieubeleid
DON	Dissolved organic nitrogen
ETS	Europees Emission Trading System
EU	Europese Unie
G-IHD	Gewestelijk instandhoudingsdoel
GIS	Geografisch informatiesysteem
IFDM	Immissie Frequentie Distributie Model
IHD	Instandhoudingsdoel(stelling)
ILVO	Instituut voor Landbouw-, Voedings- en Visserijonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
KDW	Kritische depositiewaarde
KRW	Kaderrichtlijn Water
LER	Landbouweffectenrapport
MER	Milieueffectrapport
m.e.r.	Milieueffectrapportage
N	Stikstof
N ₂	Stikstofgas
N ₂ O	Distikstofoxide (lachgas)
NEC	National Emissions Ceilings
NH ₃	Ammoniak
NH ₄ ⁺	Ammonium
NH _x	Gereduceerde stikstofverbindingen
NO	Stikstofoxide
NO ₂	Stikstofdioxide
NO ₃ ⁻	Nitraat
NO _x	Stikstofoxiden (NO + NO ₂)
NO _y	Geoxideerde stikstofverbindingen
PAK	Polycyclische aromatische koolstofwaterstoffen
PAS (de)	Programmatische Aanpak Stikstof
PAS (het)	Het programma dat uitvoering geeft aan de Programmatische Aanpak Stikstof
Plan-MER	Milieueffectrapport voor een plan of programma
PM ₁₀	Fijn stof met een deeltjesgrootte kleiner dan 10 µm
PM _{2,5}	Fijn stof met een deeltjesgrootte kleiner dan 2,5 µm

RBB	Regionaal belangrijke bioto(o)p(en)
S-IHD	Specifiek instandhoudingsdoel
SVI	Staat van instandhouding
SBZ	Speciale beschermingszone
SBZ-H	Speciale beschermingszone in uitvoering van de habitatrichtlijn
SBZ-V	Speciale beschermingszone in uitvoering van de vogelrichtlijn
SO ₂	Zwavel dioxide
SO ₄ ²⁻	Sulfaat
SO _x	Geoxideerde zwavelverbindingen
VEN	Vlaams ecologisch netwerk
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VLOPS	Vlaams operationeel prioritaire stoffen (atmosferisch dispersiemodel)
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
Zeq	Zuurequivalent

abiotisch milieu	de niet-levende materie
ammoniak	NH ₃ , scherpriekend gas (=ammoniakgas)
ammonium	het ion NH ⁴⁺ , waarvan ammoniumbasen en –zouten afgeleid worden
autonome ontwikkeling	de ontwikkeling die het studiegebied zou doormaken zonder gestuurde beïnvloeding van buitenaf
biotisch	met betrekking tot de levende materie
depositie	afzetting vanuit de lucht naar een ecosysteem; het is een hoeveelheid per tijdseenheid per oppervlakte-eenheid (vb. 10 kg SO ₂ /dag/ha). Er is een onderscheid tussen natte en droge depositie. Droge depositie = absorptie van gasvormige pollutanten door een (bevochtigd) oppervlak (bodem, vegetatie, wateroppervlak) of de bezinking van verontreinigende deeltjes (aërosolen). Natte depositie = verwijdering van de luchtverontreiniging uit de atmosfeer door het uitwassen, uitregenen of andere vormen van precipitatie (sneeuw, hagel, mist).
discipline	milieuaspect dat in het kader van milieueffectrapportage onderzocht wordt, door de regelgeving vastgelegd als de disciplines 'mens', 'biodiversiteit', 'bodem', 'water', 'lucht', 'licht, warmte en straling', 'geluid en trillingen', 'klimaat', 'monumenten en landschappen en materiële goederen'
ecosysteem	geheel van abiotische en biotische componenten en onderlinge relaties
ecotoop	ruimtelijke eenheid die homogeen is ten aanzien van de vegetatie en de abiotische standplaatsfactoren (water, bodem) die voor de vegetatie bepalend zijn
effecten	veranderingen ten gevolge van (vooral) antropogene activiteiten
emissie	uitstoot van stoffen in de omgevingslucht
ingreep-effect-schema	schema waarbij per discipline aangegeven wordt welke effecten er te verwachten zijn bij de verschillende ingrepen van het project
initiatiefnemer	de natuurlijke of rechtspersoon die een vergunning voor het project wenst te bekomen
impactscore	De impactscore van een project is de hoogste procentuele verhouding van de totale stikstofdepositie van een project tegenover de kritische depositiewaarde van de al dan niet actueel aanwezige Europees te beschermen habitats in de toetszone van het project (zie Art. 3 §1 van het Stikstofdecreet)
kritische depositiewaarde	(KDW) de maximaal toegelaten depositiewaarde per eenheid van oppervlakte en per tijdseenheid van een bepaald ecosysteem die onbepert kan getolereerd worden zonder dat er (op termijn en op basis van de huidige kennis) nadelige effecten optreden
MER-deskundige	natuurlijke of rechtspersonen door de Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu erkend als deskundige voor het opstellen van een milieueffectrapport in een of meerdere disciplines 'mens', 'biodiversiteit', 'bodem', 'water', 'lucht', 'licht, warmte en straling',

	‘geluid en trillingen’, ‘klimaat’, ‘onroerend erfgoed en materiële goederen in het algemeen’
milderende maatregelen	maatregelen die voorgesteld worden om nadelige milieueffecten van het geplande project te vermijden, te beperken en zoveel mogelijk te verhelpen
milieu	de fysieke, niet-levende en levende omgeving van de mens waarmee deze in een dynamische en wederkerige relatie staat
Natura 2000	Netwerk van Europees beschermde Vogel- en Habitatrichtlijngebieden
ontwikkelingscenario	beschrijft de evolutie van het studiegebied in de toekomst, rekening houdend met de autonome evolutie van het gebied en met de evolutie onder invloed van. plannen en beleidsopties
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof: Om zowel de natuurdoelen te kunnen realiseren als de betrokken bedrijven een toekomst te geven werd de Programmatische Aanpak Stikstof opgesteld. De PAS beoogt bij te dragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) van Europees te beschermen habitats en soorten in Vlaanderen door de uitstoot van stikstof terug te dringen. Het doet dit op een planmatige wijze en zonder de continuïteit van de vergunningverlening voor bedrijven en sectoren in het gedrang te brengen.
referentiesituatie	de toestand van het studiegebied, waaraan gerefereerd wordt in functie van de effectvoorspelling, omvattende: de huidige, gewijzigde en de wenselijke situatie
SBZ	Speciale beschermingszone in het kader van de Europese natuurrichtlijnen (Natura 2000 netwerk). SBZ-H: Habitatrichtlijngebied; SBZ-V: Vogelrichtlijngebied.
vegetatie	ruimtelijke massa van de plantenindividuen in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan en door onderlinge concurrentie hebben ingenomen
zuurequivalent	eenheid om de verzuringsgraad van een pollutant te meten; deze eenheid staat toe om de verschillende verzurende pollutanten met elkaar te vergelijken. Eén zuurequivalent komt overeen met 32 gram zwaveldioxide, 46 gram stikstofdioxide en 17 gram ammoniak

8. Bijlage

In onderstaande tabellen worden de actueel van toepassing zijnde, en de reeds vastgelegde toekomstige luchtkwaliteitsdoelstellingen opgenomen, zoals af te leiden uit de Europese regelgeving, en in Vlaanderen via Vlarem-II wetgeving geïmplementeerd. Door de EU werd in 2022 ook een voorstel voor aanscherping van de normen uitgewerkt dat beter aansluit bij de strengere WHO advieswaarden. De voorgestelde aanscherping werd evenwel nog niet definitief vastgelegd.

TABEL 8-1 LUCHTKWALITEITSDOELSTELLINGEN OVEREENKOMSTIG DE EUROPESE KADERRICHTLIJN 'LUCHT' (HERZIENING GOEDGEKEURD OP 14 APRIL 2008)

Polluent	Middelingtijd	Grenswaarde	Datum waarop aan de grenswaarde moet voldaan worden
Zwevende deeltjes (PM₁₀)			
Daggrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	24 uur	50 µg/m ³ PM ₁₀ mag niet meer dan 35 keer per jaar worden overschreden.	1 januari 2005
Jaargrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	kalenderjaar	40 µg/m ³ PM ₁₀	1 januari 2005
Zwevende deeltjes (PM_{2,5})			
Jaargrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	kalenderjaar	25 µg/m ³ PM _{2,5} ¹	1 januari 2015
Indicatieve jaargrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	kalenderjaar	20 µg/m ³	1 januari 2020
Nationale streefwaarde inzake vermindering van de blootstelling ten opzichte van de GBI in 2010	inzake GBI	15,2 µg/m ³	2020
Vlaamse streefwaarde inzake vermindering van de blootstelling ten opzichte van de GBI in 2010	inzake GGBI	15,7 µg/m ³	2020
Blootstellingsconcentratieverplichting	GBI	20 µg/m ³	2015
Stikstofdioxide (NO₂) en stikstofoxiden (NO_x)			

Uurgrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	1 uur	200 µg/m ³ NO ₂ mag niet meer dan 18 keer per kalenderjaar worden overschreden	1 januari 2010
Jaargrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	Kalenderjaar	40 µg/m ³ NO ₂	1 januari 2010
Alarmprempe	1 uur	400 µg/m ³ NO ₂ gedurende 3 opeenvolgende uren	1 januari 2010
Jaargrenswaarde voor de bescherming van de vegetatie	Kalenderjaar	30 µg/m ³ NO _x	19 juli 2001 In Vlaanderen zijn evenwel geen gebieden gedefinieerd waar de grenswaarde van toepassing is
Zwavel dioxide (SO₂)			
Uurgrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	1 uur	350 µg/m ³ mag niet meer dan 24 keer per kalenderjaar worden overschreden	1 januari 2005
Daggrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	24 uur	125 µg/m ³ mag niet meer dan 3 keer per kalenderjaar worden overschreden	1 januari 2005
Alarmprempe	1 uur	500 µg/m ³ SO ₂ gedurende 3 opeenvolgende uren	1 januari 2005
Kritiek niveau voor de bescherming van de vegetatie	Jaar- en winterseizoen	20 µg/m ³	19 juli 2001 In Vlaanderen zijn evenwel geen gebieden gedefinieerd waar de grenswaarde van toepassing is
Koolstofmonoxide (CO)			
Grenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	Hoogste uurgemiddelde van een dag	8- 10 mg/m ³	1 januari 2005
Lood (Pb)			
Jaargrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	kalenderjaar	0,5 µg/m ³	1 januari 2005 (1 januari 2010)
Benzeen (C₆H₆)			

Jaargrenswaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	kalenderjaar	5 µg/m ³	1 januari 2005
Ozon (O₃)			
Streefwaarde voor de bescherming van de gezondheid van de mens	Hoogste uurgemiddelde van een dag (NET60 _{ppb})	8- 120 µg/m ³ (gemiddeld over 3 jaar: max. 25 overschrijdingsdagen per jaar)	1 januari 2010
Langetermijndoelstelling voor de bescherming van de gezondheid van de mens	Hoogste uurgemiddelde van een dag (NET60 _{ppb})	8- 120 µg/m ³	
Informatiedrempel	uurgemiddelde	180 µg/m ³	
Alarmdrempel	uurgemiddelde	240 µg/m ³	
Streefwaarde voor de bescherming van de vegetatie	AOT40 _{ppb}	18.000 (µg/m ³).uren gemiddeld over 5 jaar	
Langetermijndoelstelling voor de bescherming van de vegetatie	AOT40 _{ppb}	6.000 (µg/m ³).uren	

TABEL 8-2 OVERZICHT VAN WGO ADVIESWAARDEN DIE ONGEWIJZIGD BLEVEN BIJ HERZIENING 2021 (BRON: WHO 2021)

Table 3.25. Air quality guidelines for nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide (for short averaging times) that remain valid

Pollutant	Averaging time	Air quality guideline that remain valid
NO ₂ , µg/m ³	1-hour	200
SO ₂ , µg/m ³	10-minute	500
CO, mg/m ³	8-hour	10
	1-hour	35
	15-minute	100

TABEL 8-3 OVERZICHT VAN OUDE EN IN 2021 BIJGESTELDE WGO ADVIESWAARDEN (BRON: WHO 2021)

Table 3.26. Recommended 2021 AQG levels and 2005 air quality guidelines

Pollutant	Averaging time	2005 air quality guideline	2021 AQG level
PM _{2.5} , µg/m ³	Annual	10	5
	24-hour ^a	25	15
PM ₁₀ , µg/m ³	Annual	20	15
	24-hour ^a	50	45
O ₃ , µg/m ³	Peak season ^b	–	60
	8-hour ^a	100	100
NO ₂ , µg/m ³	Annual	40	10
	24-hour ^a	–	25
SO ₂ , µg/m ³	24-hour ^a	20	40
CO, mg/m ³	24-hour ^a	–	4

^a 99th percentile (i.e. 3–4 exceedance days per year).

^b Average of daily maximum 8-hour mean O₃ concentration in the six consecutive months with the highest six-month running-average O₃ concentration.

Er worden door de WHO ook interim doelstellingen geformuleerd die gehanteerd kunnen worden in het licht van het bereiken van de advieswaarden. De advieswaarden zijn dan in feite ook te aanzien als lange termijn streefwaarden.

TABEL 8-4 OVERZICHT VAN INTERIM WGO DOELSTELLINGEN IN HET LICHT VAN HET BEREIKEN VAN ADVIESWAARDEN (BRON: WHO 2021)

Table 3.24. Summary of recommended long- and short-term AQG levels and interim targets

Pollutant	Averaging time	Interim target				AQG level
		1	2	3	4	
PM _{2.5} , µg/m ³	Annual	35	25	15	10	5
	24-hour ^a	75	50	37.5	25	15
PM ₁₀ , µg/m ³	Annual	70	50	30	20	15
	24-hour ^a	150	100	75	50	45
O ₃ , µg/m ³	Peak season ^b	100	70	-	-	60
	8-hour ^a	160	120	-	-	100
NO ₂ , µg/m ³	Annual	40	30	20	-	10
	24-hour ^a	120	50	-	-	25
SO ₂ , µg/m ³	24-hour ^a	125	50	-	-	40
CO, mg/m ³	24-hour ^a	7	-	-	-	4

^a 99th percentile (i.e. 3-4 exceedance days per year).

^b Average of daily maximum 8-hour mean O₃ concentration in the six consecutive months with the highest six-month running-average O₃ concentration.

Voor de parameters NO₂ en PM dient overeenkomstig het richtlijnenkader van dept. Omgeving team MER niet alleen beoordeeld te worden tov de grenswaarden maar ook ten aanzien van de lange termijn streefwaarden (Tabel 5). Dit zijn de waarden die momenteel ook in Vlaanderen gehanteerd worden als gezondheidkundige advieswaarden. Deze waarden zijn wel minder streng dan de aangescherpte WGO advieswaarden. Inzake PM_{2,5} dient ook nog gewezen te worden op de zgn. streefwaarde inzake vermindering van de blootstelling (GGBI**) die vanaf 2020 van toepassing is in agglomeraties (> 100.000 inwoners).

TABEL 8-5 TOETSINGSWAARDEN INZAKE NO₂, PM₁₀ EN PM_{2,5} TE HANTEREN BIJ IMPACTBEOORDELING OVEREENKOMSTIG HET IN 2021 BIJGESTELDE RICHTLIJNENKADER VAN DEPARTMENT OMGEVING, TEAM OMGEVINGSEFFECTEN.

Polluent	Huidige grenswaarden (µg/m ³)	Streef- en/of grenswaarde (2020) (µg/m ³)	Streef- en/of grenswaarde (lange termijn (2050)) (µg/m ³)	GGBI (µg/m ³) – steden >100.000 inwoners (1)
NO ₂	40 (jaargemiddelde)		20 (jaargemiddelde)	
	200 (uurgrenswaarde) – max. 18 overschrijdingen per jaar			
	30 (jaargemiddelde) – voor vegetatie			

Polluent	Huidige grenswaarden ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Streef- en/of grenswaarde (2020) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Streef- en/of grenswaarde (lange termijn (2050)) ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	GGBI ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) – steden >100.000 inwoners (1)
PM₁₀	40 (jaargemiddelde)		20 (jaargemiddelde)	
	50 (daggrenswaarde) – max. 35 overschrijdingen per jaar			
PM_{2.5}		20 (jaargemiddelde)	10 (jaargemiddelde)	15,7
EC	/			

(1): Vlaamse streefwaarde inzake vermindering van de blootstelling (GGBI**) vanaf 2020